

‘Interactief voorlezen, in een notendop!’

Beroepsproduct

Naam	Saskia van der Schans	0793135
	Tessa van Tuijl	0783894
	Rianne Verkaik	0818847
Datum	Januari 2013	
Opdrachtgever	Hogeschool Rotterdam <i>(Tamar Israël & Marlon Ruwette)</i>	
	Kenniscentrum Talentontwikkeling	
	Instituut voor Onderzoek & Innovatie	
	OBS de Notenkraker	
Studiefase	Afstudeerfase	
Semester	7 - blok 1 & 2	
Studiejaar	2012 - 2013	
Afdeling	Pabo IVL	

Inhoud

Voorwoord.....	3
1. Doelstelling.....	4
2. Pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!'	5
3. Handreiking 'Interactief voorlezen, in een notendop!'	6
4. De toekomst.....	7
Bijlage	8
<i>Foto's van het pakket: 'Interactief voorlezen, in een notendop!'</i>	
<i>Handreiking 'Interactief voorlezen, in een notendop!'</i>	

Voorwoord

In dit verslag wordt het beroepsproduct van het onderzoek: 'Interactief voorlezen, in een notendop!' toegelicht. Dit onderzoek hebben wij uitgevoerd op OBS de Notenkraker. Om in te spelen op de vraag van OBS de Notenkraker is er concreet materiaal ontwikkeld waar zij mee aan de slag kunnen gaan om hun begrijpend luisteronderwijs in de groepen 1 en 2 te verbeteren. Dit concrete materiaal is ons beroepsproduct geworden: het pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!'

In hoofdstuk 1 wordt beschreven met welk doel we het beroepsproduct hebben ontwikkeld. In hoofdstuk 2 wordt het beroepsproduct: het pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!' beschreven. De handreiking uit het pakket wordt in hoofdstuk 3 toegelicht. Tot slot wordt in hoofdstuk 4, de toekomst, beschreven hoe OBS de Notenkraker een bijdrage kan leveren aan het succesvol inzetten van het pakket.

Rotterdam, januari 2013

Saskia van der Schans
Tessa van Tuijl
Rianne Verkaik

1. Doelstelling

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de doelstelling was van het maken van het pakket: 'Interactief voorlezen, in een notendop!'

Het onderzoek: 'Interactief voorlezen, in een notendop!' is uitgevoerd op OBS de Notenkraker. Onze taak was om goed zicht te krijgen op het huidige begrip luisteronderwijs in de onderbouw. De school wilde preventief werken aan het verhogen van de resultaten op het gebied van begrip lezen. De reden hiervan; tegenvallende resultaten op het gebied van begrip lezen in groep 4.

Door ervoor te zorgen dat de leerlingen in de onderbouw een goede basis ontwikkelen op het gebied van begrip luisteren, zullen zij in staat zijn om een goede start te maken met het begrip lezen in groep 4. Begrip luisteren is namelijk één van de voorwaarden om goed te kunnen begrip lezen.

Na literatuuronderzoek naar begrip lezen, begrip luisteren en een grondige oriëntatie op het begrip luisteronderwijs op de Notenkraker, is besloten om het onderzoek te richten op een manier om het begrip luisteren te stimuleren: het interactief voorlezen. Het doel van het onderzoek was om materiaal te ontwikkelen wat de leerkrachten in de groepen 1 en 2 kunnen gebruiken om hun begrip luisteronderwijs zo optimaal mogelijk in te richten.

Om het onderzoeksdoel te bereiken moesten wij weten waar de leerkrachten van OBS de Notenkraker behoefte aan hadden. Op basis hiervan is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Wat hebben de leerkrachten van groep 1 en 2 van OBS de Notenkraker nodig om goed begrip luisteronderwijs te geven gekoppeld aan interactief voorlezen?

Naar aanleiding van het uitvoeren van het onderzoek hebben wij de onderzoeksvraag kunnen beantwoorden. Het antwoord op de onderzoeksvraag bestond uit aanbevelingen die wij konden doen aan de leerkrachten van groep 1 en 2 betreffende het interactief voorlezen.

Om al deze aanbevelingen concreet te maken voor de leerkrachten is het pakket: 'Interactief voorlezen, in een notendop!' ontwikkeld. Dit pakket kunnen de leerkrachten van groep 1 en 2 hopenlijk inzetten om hun interactieve voorleeslessen en bijbehorende activiteiten tot een succes te maken. Hierdoor zal het begrip luisteronderwijs in deze groepen hopenlijk verbeteren en uiteindelijk in de toekomst resulteren in betere leerling-resultaten.

2. Pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!'

In dit hoofdstuk wordt het pakket: 'Interactief voorlezen, in een notendop!' beschreven. Met het pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!' kan de leerkracht het interactief voorlezen tot een succes maken in de eigen (kleuter)klas. Wij hopen hiermee dat de leerkrachten hun begrijpend luisteronderwijs kunnen verrijken. Het pakket bestaat uit de volgende onderdelen:

- ✚ Een handreiking; hierin staat allerlei interessante informatie over interactief voorlezen, diverse tips en activiteiten.
- ✚ Platen behorend bij het boek 'De kleren van Sinterklaas' met achterop suggesties voor vragen.
- ✚ Een setje pictogrammen boekoriëntatie.
- ✚ Een setje pictogrammen leerdoelen.
- ✚ Een setje pictogrammen luisterstrategieën.
- ✚ Een setje beoordelingssterren.

**Van elk onderdeel zijn er twee exemplaren (voor elke kleuterklas één).*

Over de inhoud van de handreiking kunt u meer lezen in hoofdstuk 3. Naast de handreiking bevat het pakket ook concreet materiaal dat de leerkrachten kunnen gebruiken. Het betreft hier diverse pictogrammen. De pictogrammen van de leerdoelen zijn in het pakket opgenomen naar aanleiding van een concrete vraag van de directie van de school. Zij willen dat de leerdoelen voor de leerlingen visueel worden gemaakt door de leerkrachten. In het pakket betreft het de leerdoelen voor de groepen 1 en 2 gericht op het begrijpend luisteren.

De pictogrammen luisterstrategieën zijn opgenomen naar aanleiding van de leerdoelen. De luisterstrategieën sluiten aan bij wat de leerlingen moeten kennen/kunnen.

Om het interactief voorlezen een extra stimulans te geven is er nog een set pictogrammen opgenomen gericht op de boekoriëntatie. Hierin komen onder meer de titel, schrijver en tekenaar aanbod.

Verder zitten er in het pakket ook platen die aansluiten bij het boek 'De kleren van Sinterklaas'. Voor dit boek zijn er interactieve voorleeslessen opgenomen in de handreiking. Tot slot zitten er ook nog beoordelingssterren in het pakket. Dit is materiaal dat de leerkracht in kan zetten tijdens interactieve voorleeslessen.

Al deze onderdelen kunnen naast de handreiking ingezet worden door de leerkrachten van groep 1 en 2 om de interactieve voorleeslessen te verrijken.

Wij hopen dat wij met het pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!' de leerkrachten kunnen helpen met het verbeteren van hun interactieve voorleeslessen. Wanneer de interactieve voorleeslessen op OBS de Notenkraker in de kleuterklassen een succes wordt zullen de leerlingen het beter gaan doen op het gebied van het begrijpend luisteren. Hierdoor zullen de leerlingen een goede basis leggen voor het begrijpend lezen waar ze vanaf groep 4 mee gaan starten.

3. Handreiking 'Interactief voorlezen, in een notendop!'

In dit hoofdstuk wordt de handreiking 'Interactief voorlezen, in een notendop!' beschreven. Deze handreiking is een onderdeel uit het pakket.

De handreiking is bedoeld als naslagwerk voor de leerkrachten van de groepen 1 en 2.

In de handreiking zijn voorbeelden van interactieve voorleeslessen opgenomen die goed uitvoerbaar zijn in de praktijk van de kleutergroepen. Daarnaast omvat de handreiking nog veel meer onderdelen.

Inleiding

1. Begrijpend luisteren
2. Interactief voorlezen, in een notendop!
3. Aanbevelingen
4. Pictogrammen
5. Modeling; hoe doe je dat?
6. De praktijk
 - 6.1 Aandachtspunten voor in de klas
 - 6.2 De kleren van Sinterklaas groep 1
 - 6.3 De kleren van Sinterklaas groep 2
7. Interactief voorlezen en Ik & Ko
8. Interactief voorgelezen, en dan?
 - 8.1 Activiteiten voor het voorlezen
 - 8.2 Activiteiten tijdens het voorlezen
 - 8.3 Activiteiten na het voorlezen
 - 8.4 Activiteiten naast het voorlezen
9. Nationale voorleesdagen
10. Het dagelijks leven van de leerlingen op OBS de Notenkraker

De hoofdstukken zijn gebaseerd op de aanbevelingen die wij hebben gedaan. Met hoofdstuk 1 t/m 5 spelen we in op het verrijken van de kennis van de leerkrachten. In deze hoofdstukken is informatie te lezen over begrijpend luisteronderwijs, interactief voorlezen, pictogrammen en de leerkrachtvaardigheid 'modeling'. Deze onderwerpen zijn nieuw voor de leerkrachten maar door het lezen hiervan zullen de leerkrachten beter in staat zijn hun begrijpend luisteronderwijs en de interactieve voorleeslessen tot een succes te maken. Hoofdstuk 6, 7 en 8 zijn echt gericht op de interactieve voorleeslessen zelf. De hoofdstukken staan vol lesideeën, tips & trucs waarmee de leerkracht in de praktijk uit de voeten kan. Het hoofdstuk pictogrammen, nationale voorleesdagen en het dagelijks leven van de leerlingen op OBS de Notenkraker hebben wij in de handreiking opgenomen op basis van de concrete vraag vanaf de werkvloer. OBS de Notenkraker wil de leerdoelen voor de leerlingen visueel maken, zodat de betrokkenheid wordt vergroot. De leerkrachten kunnen hiervoor pictogrammen inzetten tijdens de interactieve voorleeslessen. Daarnaast komen de nationale voorleesdagen eraan. De school wilde dat deze dagen en bijbehorende boeken werden opgenomen in de handreiking. Met hoofdstuk 10 hebben we ingespeeld op de vraag om iets te doen met anekdotes en opmerkingen van de leerlingen.

4. De toekomst

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe OBS de Notenkraaker een bijdrage kan leveren aan het succesvol inzetten van het pakket.

Naast het gebruiken van het pakket *'Interactief voorlezen, in een notendop'* door de leerkrachten is het ook belangrijk dat er vanuit de school mogelijkheden worden gecreëerd waardoor de leerkrachten dit optimaal kunnen doen. Een korte vooruitblik hoe OBS de Notenkraaker kan bijdragen aan het bevorderen van het interactief voorlezen en het gebruik van het pakket:

- + Ruimte voor professionalisering van de leerkrachten en personeel; Meer materialen beschikbaar stellen voor de leerkrachten; zoals kleding, voorwerpen passend bij een thema. Hiermee kan de klas helemaal in teken van het thema gezet worden, waardoor de betrokkenheid van de leerlingen mogelijk zal verhogen.
- + Goede voorwaarden creëren voor pre- en re-teaching;
- + Zorgen voor een goede samenwerking tussen groep 1 en groep 2.

Wij hopen dat wij met het pakket *'Interactief voorlezen, in een notendop'* de leerkrachten kunnen helpen met het verbeteren van hun interactieve voorleeslessen. Wanneer de interactieve voorleeslessen op OBS de Notenkraaker in de kleuterklassen een succes wordt zullen de leerlingen het beter gaan doen op het gebied van het begrijpend luisteren. Hierdoor zullen de leerlingen een goede basis leggen voor het begrijpend lezen waar ze vanaf groep 4 mee gaan starten. Wij hopen zo uiteindelijk bij te dragen aan het praktijkprobleem van OBS de Notenkraaker om het begrijpend luister- en leesonderwijs succesvoller te maken.

Bijlage

Foto's van het pakket: 'Interactief voorlezen, in een notendop!'

Jutezakje met plaatjes uit het boek 'De kleren van Sinterklaas'

Beoordelingssterren

Pictogrammen luisterstrategieën

Interactief voorlezen, in een notendop!'

Pictogrammen leerdoelen

Pictogrammen boekoriëntatie

De platen uit het boek 'De kleren van Sinterklaas'

Inhoud

Handreiking 'Interactief voorlezen, in een notendop!'

Vanaf de volgende bladzijde is de handreiking: 'Interactief voorlezen, in een notendop!' te lezen. Dit is exact dezelfde handreiking als de handreiking voor de leerkrachten van de groepen 1 en 2 op OBS de Notenkraker die in het pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!' zit die is geleverd aan OBS de Notenkraker.

‘Interactief voorlezen, in een notendop!’

OBS de Notenkraker

Handreiking voor kleuterjuffen om interactief voorlezen op een succesvolle manier in te zetten

Inhoud

Inleiding.....	3
1. Begrijpend luisteren	4
2. Interactief voorlezen, in een notendop!.....	5
3. Aanbevelingen.....	6
4. Pictogrammen.....	8
5. Modeling; hoe doe je dat?	11
6. De praktijk.....	12
5.1 Aandachtspunten voor in de klas	
5.2 De kleren van Sinterklaas groep 1	
5.3 De kleren van Sinterklaas groep 2	
7. Interactief voorlezen en Ik & Ko.....	22
8. Interactief voorgelezen, en dan?.....	23
6.1 Activiteiten voor het voorlezen	
6.2 Activiteiten tijdens het voorlezen	
6.3 Activiteiten na het voorlezen	
6.4 Activiteiten naast het voorlezen	
9. Nationale voorleesdagen.....	32
10. Het dagelijks leven van de kinderen op OBS de Notenkraker.....	43
Bijlagen.....	44
Verhaalschema voor pictogrammen	
Sterren	
Boekenlijst thema 'Sinterklaas'	
Koffer sjabloon	
Formulier het dagelijks leven van de kinderen van groep 1	
Formulier het dagelijks leven van de kinderen van groep 2	
Bronnen.....	50

Inleiding

Deze handreiking, een onderdeel van het pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!', is een handreiking voor kleuterjuffen om het interactief voorlezen tot een succes te brengen in de klas. Deze handreiking kunt u gebruiken bij het inzetten en voorbereiden van interactief voorlezen in de klas om zo het begrijpend luisteren bij de kinderen te stimuleren.

Allereerst geven we in hoofdstuk 1 en 2 door middel van twee mindmaps weer wat begrijpend luisteren en interactief voorlezen nu eigenlijk is en wat er allemaal bij komt kijken. Zo bent u in één oogopslag op de hoogte van alle ins & outs rondom deze twee belangrijke begrippen.

In hoofdstuk 3 kunt u de aanbevelingen lezen die gericht zijn op uw eigen kleutergroep op het gebied van interactief voorlezen.

In hoofdstuk 4 kunt u lezen hoe u pictogrammen in kunt zetten bij het interactief voorlezen. De pictogrammen zitten in een speciale doos bijgeleverd.

In hoofdstuk 5; modeling, hoe doe je dat? We geven enkele tips en voorbeelden hoe de leerkracht gebruik kan maken van modeling.

In hoofdstuk 6, de praktijk, vindt u de aandachtspunten voor een interactieve voorleesles. Daarnaast vindt u hier ook twee voorbeelden van interactieve voorleeslessen bij het boek 'De kleren van Sinterklaas'. Er is zowel een les voor groep 1 als voor groep 2.

In hoofdstuk 7 kunt u lezen hoe u interactief voorlezen in kunt zetten bij de methode Ik & Ko.

Hoofdstuk 8 staat boordevol activiteiten die u kunt inzetten voor, tijdens, na en naast de interactieve voorleesles.

In hoofdstuk 9 krijgt u tips voor het werken met verschillende prentenboeken tijdens de nationale voorleesdagen. Deze dagen komen elk jaar terug, en tijdens deze dagen worden een aantal prentenboeken centraal gesteld. Wij geven tips hoe u deze prentenboeken kunt gebruiken bij het interactief voorlezen.

We sluiten de handreiking af met hoofdstuk 10, het dagelijks leven van de kinderen op OBS de Notenkraker. In dit hoofdstuk kun u lezen op welke manier u een positieve draai kunt geven aan opmerkingen van kinderen.

In de bijlage vindt u nog divers materiaal wat u kunt gebruiken bij en naast de interactieve voorleeslessen.

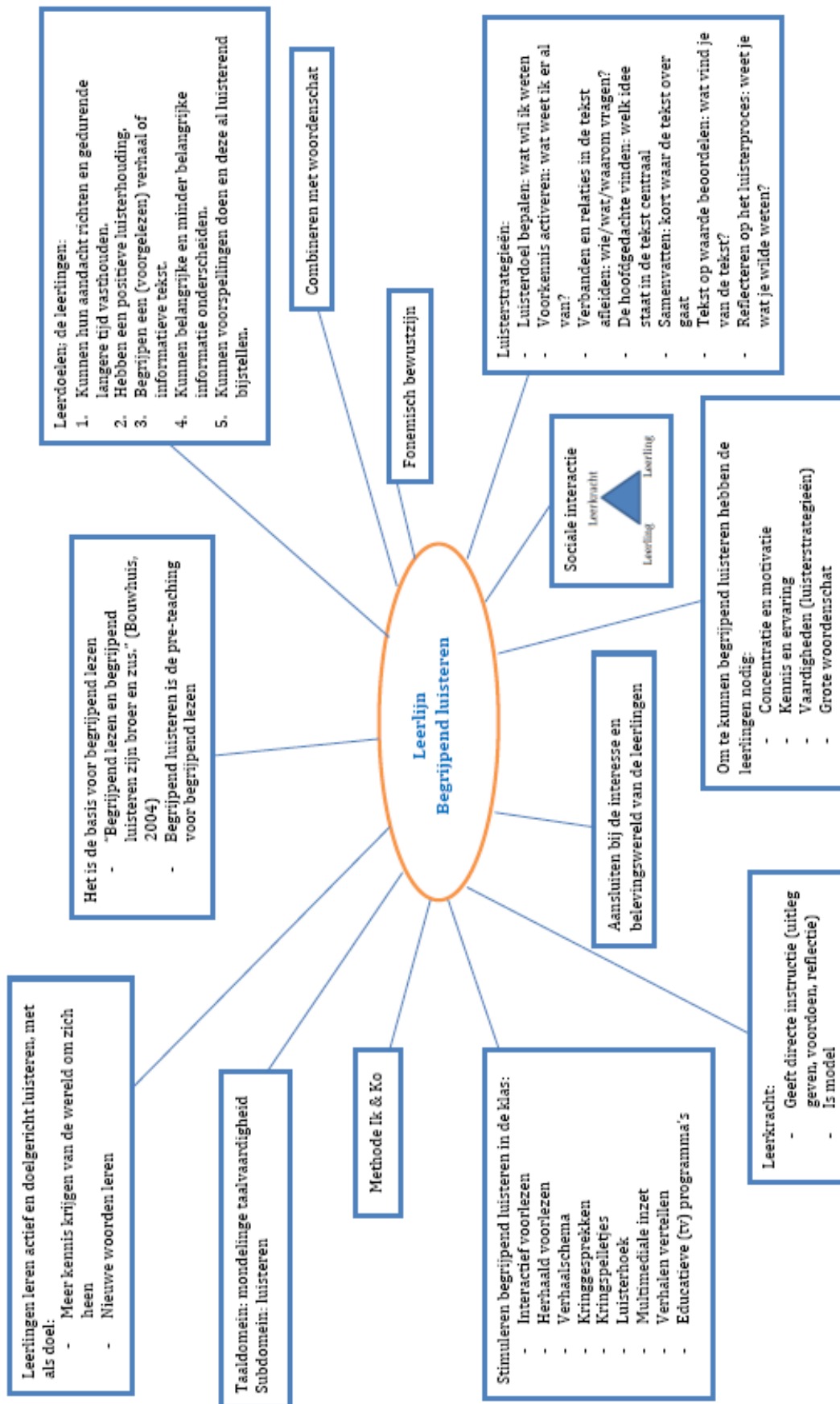
Hoewel deze handreiking vooral gericht is op de groepen 1 en 2, kunnen andere leerkrachten deze handreiking natuurlijk ook gebruiken.

Wij hopen dat u met deze handreiking een idee krijgt hoe u op een leuke en succesvolle manier het interactief voorlezen in kunt zetten!

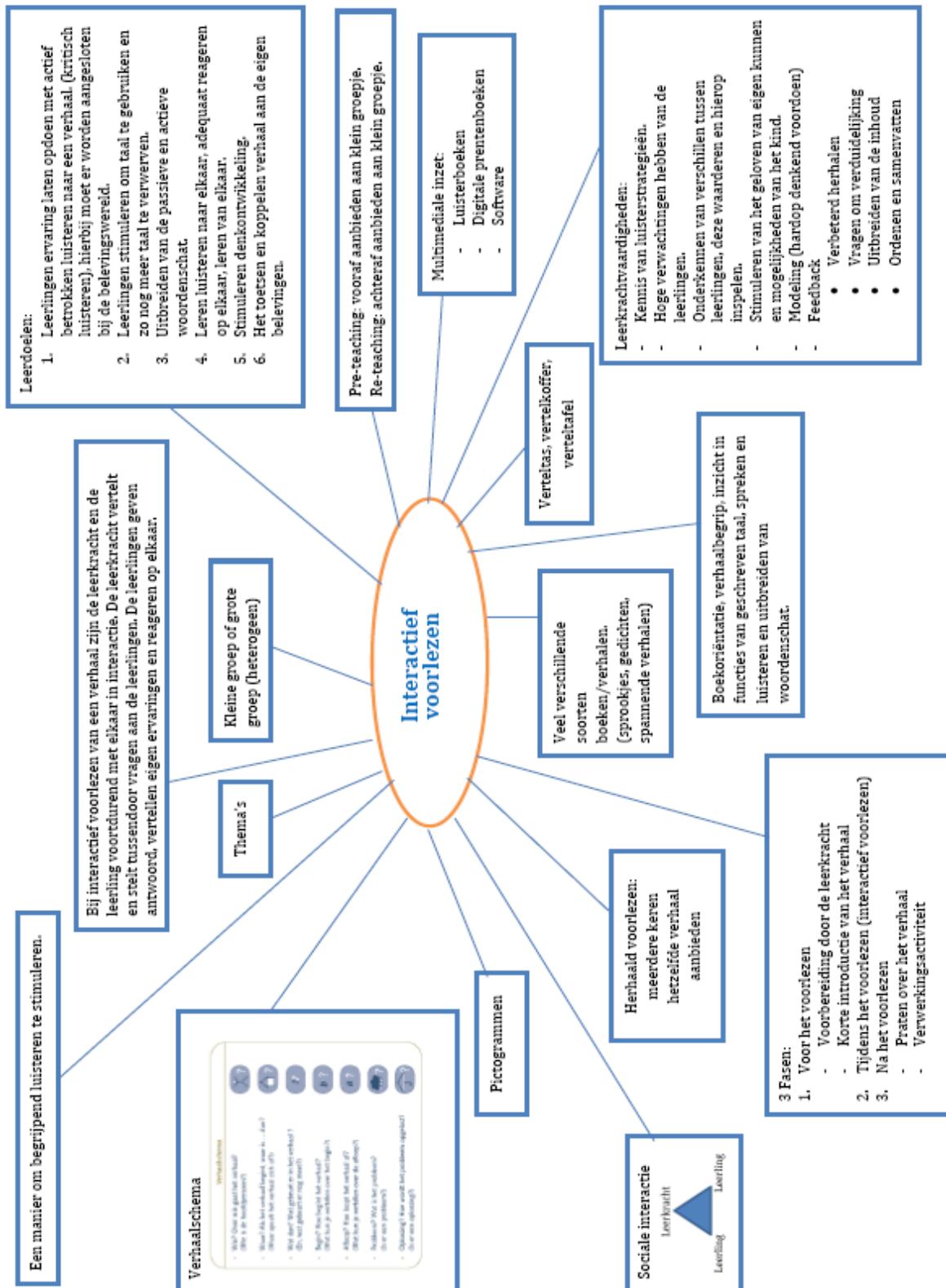
Veel plezier!

1. Begrijpend luisteren

2. Interactief voorlezen, in een notendop!

3. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk staan er aanbevelingen beschreven die gericht zijn op uw eigen kleuterklas op het gebied van het interactief voorlezen. Met behulp van het gehele pakket 'Interactief voorlezen, in een notendop!' kunt u deze aanbevelingen zelf verwezenlijken.

Groep 1

- ✚ Probeer elke dag te zorgen voor voorleestijd in de grote of kleine kring, op verschillende momenten van de dag.
- ✚ Het is verstandig om eerst te beginnen met het dagelijks aanbod laten komen van het 'gewone' voorlezen. Wanneer de leerlingen eenmaal gewend zijn aan het voorlezen kan er een start worden gemaakt met het interactief voorlezen. Interactief voorlezen is dan iets wat 2 á 3 keer per week aanbod kan komen naast het 'gewone' voorlezen. Zo is er genoeg tijd voor de leerkrachten om het goed voor te bereiden en uit te breiden. Daarnaast blijft het voorlezen dan ook nog gewoon 'leuk' voor de leerlingen, wat tevens het leesplezier zal vergroten.
- ✚ Begin met korte verhaaltjes en gedichtjes, bouw dit langzaamaan op naar langere verhalen.
- ✚ Lees naast de methode Ik & Ko ook andere soorten verhalen en boeken voor.
- ✚ Geef de leerlingen de ruimte en de mogelijkheid om zelfstandig boeken te lezen.
Bijvoorbeeld:
 - De leerlingen mogen voordat de kring begint zelf een boek lezen. Zet hiervoor een grote boekenbak middenin de kring.
 - Laat ook de leerlingen af en toe zelf een boek kiezen uit de bibliotheek (aansluitend bij school).
 - De leerlingen tijdens het spelwerken ook eens in de boekenhoek te laten lezen.
- ✚ Interactief voorlezen in de grote kring:
 - Met behulp van visueel ondersteunend materiaal (digitaal prentenboek);
 - Op een expressieve en enthousiaste manier vertellen/voorlezen;
 - Niet teveel vragen stellen tijdens het verhaal (beperken tot 1 á 2 vragen per plaat);
 - Stel niet teveel woorden centraal tijdens het verhaal (beperken tot 3 á 4 woorden die echt aangeleerd moeten worden).
- ✚ Bereid de interactieve voorleeslessen goed voor.
- ✚ Bied het interactief voorlezen aan in losse stappen waarbij de (verwerkings-) activiteiten in de kleine kring worden aangeboden (maximaal zes leerlingen).
- ✚ Zorg voor een pakkende introductie van een verhaal.
- ✚ Gebruik de wie-wat-waar pictogrammen consequent bij het aanbieden van het verhaal.
- ✚ Activeer de voorkennis, zodat de leerkracht gericht vragen kan stellen.
- ✚ Maak gebruik van modeling.
- ✚ Vergroot de plaatjes uit het verhaal, zodat je deze als hulpmiddel kunt gebruiken om vooruit- of terug te blikken op het verhaal.
- ✚ Betrek vooral de zwakke leerlingen in het herhalen van het goede antwoord.
- ✚ Maak het thema levend door materiaal aan te bieden dat past bij het verhaal in de vorm van een themahoek, boekentafel, verteltas, versiering in de klas etc.
- ✚ Maak het leerdoel aan de leerlingen bekend en kom hier later op terug. Maak consequent gebruik van de leerdoel pictogrammen.
- ✚ Lees of vertel op een enthousiaste en expressieve manier.
- ✚ Bied het verhaal meerdere keren aan (herhaald voorlezen).
- ✚ Heb hoge verwachtingen van de leerlingen en waardeer deze.
- ✚ Maak veel gebruik van digitale prentenboeken.
- ✚ Maak gebruik van pre-teaching en re-teaching
 - Maximaal 4 á 5 leerlingen
 - Afwisseling tussen homogene en heterogene groepjes
 - Rustige omgeving
- ✚ Zet naast het interactief voorlezen ook genoeg verwerkingsactiviteiten in om het verhaal en het thema levend te houden bij de leerlingen.

Groep 2

- ✚ Lees elke dag voor in de grote kring waarvan minimaal 3 keer per week interactief.
- ✚ Begin met korte verhalen en bouw dit langzaamaan op.
- ✚ Kiest boeken die aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen. Laat de leerlingen af en toe zelf een boek kiezen uit de bibliotheek (aansluitend bij school).
- ✚ Zorg voor meer boeken in de klas, zodat het leesplezier bevordert kan worden.
- ✚ Bereid de lessen interactief voorlezen goed voor (bijv. moeilijke woorden selecteren).
- ✚ Zorg voor een pakkende introductie van het verhaal.
- ✚ Maak consequent gebruik van de wie-wat-waar pictogrammen bij het aanbieden van het verhaal.
- ✚ Maak het leerdoel aan de leerlingen bekend en maak hier consequent gebruik van. Stel één doel per les centraal.
- ✚ Maak gebruik van digitale prentenboeken.
- ✚ Maak gebruik van pre-teaching en re-teaching.
 - Maximaal 4 á 5 leerlingen
 - Afwisseling tussen homogene en heterogene groepjes
 - Rustige omgeving
- ✚ Zet verwerkingsactiviteiten in.
- ✚ Stel niet teveel vragen tijdens het voorlezen van het verhaal.
- ✚ Selecteer van te voren de belangrijke woorden en bied deze regelmatig aan.
- ✚ Lees het verhaal op een expressieve en enthousiaste manier voor.
- ✚ Maak gebruik van herhaald voorlezen.
- ✚ Zorg voor passend materiaal bij het boek (bijv. een thematafel)
- ✚ Laat niet alle fases van interactief voorlezen aan bod komen, maar spreid deze fases uit over verschillende lessen.

4. Pictogrammen

Bij het interactief voorlezen is het raadzaam om pictogrammen in te zetten. U kunt de pictogrammen op verschillende manieren laten bijdragen aan de interactieve voorleesles. In de doos zijn daarom ook drie verschillende sets met pictogrammen te vinden.

Set pictogrammen 'boekoriëntatie'

Tijdens de introductie van een boek/verhaal kunt u heel gemakkelijk de boekoriëntatie stimuleren. Door hierbij de pictogrammen te gebruiken wordt het voor de kinderen visueler en leren ze het gemakkelijker.

De pictogrammen die u hiervoor kunt gebruiken zijn:

- ✚ Titel;
- ✚ Schrijver;
- ✚ Tekenaar;
- ✚ Soort boek: prentenboek, verhalenboek, versjesboek, informatieboek, verhaaltjesboek.

Hoe werk ik met de pictogrammen?

- ✚ Als eerste kunt u samen met de kinderen kijken naar het soort boek wat u gaat voorlezen. Hierbij laat u het pictogram zien met het boek met een ?. U kunt de kinderen het juiste pictogram laten zoeken bij het boek.
- ✚ Hierna gaat u in op de titel, schrijver en tekenaar van het boek. U laat de pictogrammen zien. Door middel van interactie kunt u de kinderen de antwoorden laten geven, maar ook kunt u zelf de antwoorden vertellen.
- ✚ Na het voorlezen of als u het verhaal een volgende keer herhaald voorleest, kunt u de pictogrammen eventueel nog een keer herhalen door de kinderen te vragen of ze het nog weten.

Set pictogrammen 'leerdoelen'

In de set pictogrammen 'leerdoelen' zitten acht verschillende pictogrammen. Door middel van het pictogram kunt u aan de kinderen duidelijk maken wel leerdoel er centraal staat. Zo wordt het leerdoel voor de kinderen visueel en kunnen ze er tijdens de les aan herinnerd worden. Door gebruik te maken van deze pictogrammen kunt u heel gericht aan de leerdoelen werken. De pictogrammen zijn gebaseerd op de vijf leerdoelen voor begrijpend luisteren die zijn opgesteld door het Expertise centrum Nederlandse taal en op de vaardigheden voor begrijpend luisteren uit de methode Ik & ko.

Vijf leerdoelen van het Expertise Centrum Nederlandse Taal.

De kinderen:

1. Kunnen hun aandacht richten en gedurende langere tijd vasthouden;
2. Hebben een positieve luisterhouding;
3. Begrijpen een (voorgelezen) verhaal of een informatieve tekst;
4. Kunnen belangrijke en minder belangrijke informatie onderscheiden;
5. Kunnen voorspellingen doen en deze al luisterend bijstellen.

De vaardigheden voor begrijpend luisteren uit de methode Ik & Ko.

1. Aandachtig luisteren naar een verhaal;
2. Reageren op inhoud van verhaal;
3. Vragen stellen om verhaal te begrijpen;
4. Antwoord geven op vragen over het verhaal;
5. Voorspellen van het verloop van het verhaal;
6. Navertellen van een verhaal a.d.h.v. prenten;
7. Weergeven volgorde van gebeurtenissen;
8. Weergeven van motieven van personen;
9. Weergeven oorzaak-gevolg.

Hieronder ziet u de leerdoelen met daarnaast hoe u het leerdoel kunt formuleren op leerlingniveau.

Leerdoelen	Leerdoel op leerlingniveau
1. Positieve luisterhouding	Ik zit stil en houd mijn oren open
2. Aandachtig luisteren naar een verhaal	Ik luister goed
3. Reageren op inhoud van verhaal	Ik begrijp het verhaal
4. Vragen stellen om verhaal te begrijpen	
5. Antwoord geven op vragen over het verhaal	
6. Voorspellen van het verloop van het verhaal	Ik weet hoe het verhaal verder gaat
7. Navertellen van een verhaal a.d.h.v. prenten	Ik kan het verhaal navertellen
8. Weergeven volgorde van gebeurtenissen	Ik weet wat er aan het begin/midden/eind van het verhaal gebeurt
9. Weergeven van motieven van personen	Ik weet hoe (naam hoofdpersoon) denkt?
10. Weergeven oorzaak-gevolg	Ik weet waarom iets in het verhaal gebeurd

Hoe werk ik met de pictogrammen?

- ✚ Stel één leerdoel per les centraal. Zo kunt hier ook echt gericht aan werken.
- ✚ Start de les met het laten zien van het pictogram aan de kinderen. 'Wat gaan we vandaag leren?'
- ✚ U sluit de les weer af met het laten zien van het pictogram. 'Wat wilde we ook al weer leren?' of 'Wat hebben we vandaag geleerd?'
- ✚ U kunt het uitbreiden met vragen als: 'Wat hebben we de vorige keer geleerd?' of 'Wat willen jullie de volgende keer leren?'
- ✚ Het pictogram hangt tijdens de les zichtbaar op.

Set pictogrammen 'luisterstrategieën'

Tijdens het interactief luisteren, kunt u ook gebruik maken van pictogrammen. Deze pictogrammen zijn gericht op het aanleren van de luisterstrategieën en het stimuleren van verhaalbegrip. Met de pictogrammen geeft u structuur aan het verhaal en het geeft de kinderen inzicht over en houvast bij het praten over het verhaal.

Hieronder staan de luisterstrategieën die de kinderen moeten aanleren:

- ✚ Luisterdoel bepalen; wat wil ik weten?
- ✚ Voorkennis activeren; wat weet ik er al van?
- ✚ Verbanden en relaties in de tekst afleiden: wie/wat/waarom vragen?
- ✚ De hoofdgedachte vinden; welk idee staat in de tekst centraal?
- ✚ Samenvatten; kort waar de tekst over gaat
- ✚ Tekst op waarde beoordelen; wat vind je van de tekst?
- ✚ Reflecteren op het luisterproces; weet je wat je wilde weten?

Hieronder ziet u de strategieën met daarnaast de tekst die op de pictogrammen is afgebeeld.

Strategie	Pictogram
Voorkennis activeren	Wat weet ik al?
Verbanden en relaties in de tekst afleiden	Wie? Waar? Wat? Begin? Afloop?
Tekst op waarde beoordelen	Ik vind het een verhaal Verdrietig Saai Spannend Leuk Moeilijk Mooi

Hoe werk ik met de pictogrammen?

Interactief voorlezen, in een notendop!

- ✚ Let er op dat u als leerkracht model staat voor de kinderen. U doet de strategie hardop denken voor aan de kinderen als u een pictogram laat zien. *'Over wie zal het verhaal gaan?' of 'Wat zal er straks gebeuren?'*
- ✚ Voor het lezen
Voor het lezen kunt u als eerste het pictogram over de voorkennis laten zien. Hiermee gaat u in op wat de kinderen al weten over het onderwerp/thema. Daarnaast kunt u voor het voorlezen de andere pictogrammen al laten zien. U kunt ervoor kiezen om alle pictogrammen te gebruiken tijdens een voorleesles of u kunt één pictogram centraal stellen. Het gaat hier om de pictogrammen die gericht zijn op de verbanden en relaties in de tekst afleiden.
- ✚ Tijdens het lezen
Tijdens het voorlezen maakt u geen gebruik van de pictogrammen. U bent dan voornamelijk bezig met het interactief voorlezen en dus het stellen van vragen.
- ✚ Na het lezen
Na het voorlezen haalt u het pictogram(men) er weer bij. Hiermee kunt u controleren of de kinderen het verhaal hebben begrepen. U kunt een pictogram laten zien, zoals wie-wat-waar en een kind of meerdere kinderen laten vertellen. In deze handreiking vindt u ook een verhaalschema waarin de pictogrammen staan afgebeeld. Hiernaast kunt u dan opschrijven (op het digibord of geprint) wat de kinderen vertellen.

Ook zijn er zes pictogrammen die weergeven hoe de kinderen het verhaal vinden; verdrietig, mooi, leuk, spannend, moeilijk en saai. U vraagt aan de kinderen hoe zij het verhaal vonden. De kinderen kunnen dan een pictogram pakken en hierbij vertellen waarom ze het verhaal spannend/moeilijk/mooi/saai/leuk/verdrietig vonden.

Tips voor het werken met de pictogrammen:

- ✚ Stel tijdens de les één leerdoel centraal en laat dit pictogram tijdens de les in het zicht hangen.
- ✚ De pictogrammen voor de boekoriëntatie hoeft u niet altijd in te zetten wanneer u voorleest. Wanneer u het wel doet, is het belangrijk om er goed aandacht aan te besteden. U hoeft het dus niet bij elke voorleesaanbieding te gebruiken.
- ✚ Maak bij het voorbereiden van de les een keuze welke pictogrammen gericht op luisterstrategieën je aan bod wilt laten komen. U hoeft niet elke les alle pictogrammen in te zetten.
- ✚ Bij de afsluiting van de les is het belangrijk om een duidelijke structuur te hanteren. Eerst praat je met de kinderen na over het verhaal met behulp van de pictogrammen luisterstrategieën. Tot slot koppelt u het leerdoel terug door het pictogram er bij te halen.

5. Modeling; hoe doe je dat?

In dit hoofdstuk geven we u enkele tips en voorbeelden hoe u gebruik kunt maken van modeling.

Het gaat er bij 'modeling' om dat u het gewenste gedrag voor doet aan de kinderen. Het is een belangrijke leerkrachtvaardigheid vooral bij het begrijpend leesonderwijs. Het is belangrijk dat u de denkprocessen die tijdens het interactief voorlezen aan bod komen, hardop voor doet. U kunt bij het hardop denken de kinderen activeren mee te denken. Hierdoor zullen de kinderen het boek beter begrijpen en inzicht krijgen in verhaalstructuren. Interactief voorlezen is een goed voorbeeld om 'modeling' bij in te zetten. Enkele voorbeelden van hoe u dat zou kunnen doen vindt u hieronder:

- ✚ U vraagt zich vóór het voorlezen hardop af waarover het boek zou kunnen gaan en doet aansluitend de suggestie de afbeeldingen te bekijken en de titel te lezen.
- ✚ Tijdens het voorlezen modelleert u de leesrichting (van voor-achter; van boven-beneden en van links-rechts) door alle kinderen met de vinger mee te gaan/wijzen.
- ✚ Tijdens het voorlezen stopt u en vraagt u zich af wat er nu zou kunnen gaan gebeuren in het verhaal, waarop er samen met de kinderen hardop over wordt nagedacht.
- ✚ Na het verhaal, vraagt u zich hardop af wat er gebeurd is in het verhaal. Waarna er samen met de kinderen hardop over nagedacht wordt.

Dit waren enkele voorbeelden, waarvan wij graag zien dat u deze toepast tijdens het interactief voorlezen. Wij hebben voor onze lessen het boek 'De kleren van Sinterklaas' gebruikt. Hieronder hebben wij beschreven hoe wij bij dit boek gebruik maken van 'modeling'. U kunt zulk soort vragen ook stellen bij andere boeken. Wij geven u alleen een idee hoe het zou kunnen.

Voor het lezen vraagt u als leerkracht door middel van de hardop denk methode zich het volgende af:

- ✚ *"Ik zie op de voorkant een koffer, misschien gaat het verhaal wel over een reis die Sinterklaas gaat maken?"*
- ✚ *"Als ik naar de titel kijk 'De kleren van sinterklaas' denk ik dat het verhaal misschien gaat over Sinterklaas die nieuwe kleren gaat kopen."*

Tijdens het lezen vraagt u als leerkracht door middel van de hardop denk methode zich het volgende af:

- ✚ *Blz. 6: "Ik zie op een koffer staan, ik denk dat er misschien kleren van Sinterklaas inzitten of speelgoed voor Anouk."*
- ✚ *Blz. 14: "Ik zie dat Anouk stiekem naar de logeerkamer sluipt, misschien ligt Sinterklaas daar wel achter te slapen?"*
- ✚ *Blz. 20: "Ik zie dat Sinterklaas de deur uit sluipt, ik denk dat Anouk het morgen gelijk aan haar vriendinnen gaat vertellen zodat zij haar eindelijk geloven!"*

Na het verhaal vraagt u als leerkracht door middel van de hardop denk methode zich het volgende af:

- ✚ *"Ik vond het verhaal grappig omdat Sinterklaas kwam logeren en dat gebeurt nooit. Ik geef het verhaal vier sterren omdat er mooie plaatjes in stonden en ik vond het verhaal niet te lang duren."*

Het is echt belangrijk dat u zich dingen afvraagt door middel van de hardop denk methode. Zo leert u de kinderen strategieën aan die ze later nodig hebben voor het begrijpend lezen.

6. De praktijk

In dit hoofdstuk vindt u twee uitgewerkte interactieve voorleeslessen op basis van het boek 'De kleren van Sinterklaas'. Om de interactieve voorleeslessen tot een succes te maken zijn er enkele aandachtspunten waar u rekening mee dient te houden bij het inrichten van u lessen. Vervolgens vindt u in paragraaf 5.2 een les gericht op groep 1 en in paragraaf 5.3 vindt u een les gericht op groep 2. In elke les komen de verschillende fasen van het interactief voorlezen aanbod. Bij elke fase staat er netjes uitgewerkt wat u moet doen.

6.1 Aandachtspunten voor in de klas

Om de interactieve voorleeslessen tot een succes te maken zijn er belangrijke punten die aandacht verdienen. Deze aandachtspunten worden in deze paragraaf beschreven. Het zijn vooral aspecten die te maken hebben met de organisatie van de lessen. De volgende aandachtspunten zijn belangrijk:

1. Pakkende introductie

Door een het boek pakkend te introduceren, vergroot u de betrokkenheid van de kinderen. U kunt een verhaal pakkend introduceren door gebruik te maken van materiaal wat past bij het thema van het verhaal of door het verhaal te introduceren met een handpop. Wees hier zelf creatief in! Probeer de kinderen nieuwsgierig te maken naar het boek. Als de kinderen van het begin af aan betrokken zijn, helpt het om u doel te bereiken.

2. Herhaald voorlezen

Na de eerste keer voorlezen is het interactief voorlezen nog niet klaar. Het is niet genoeg om het boek in de leeshoek te leggen en te hopen dat de kinderen het zelfstandig nog eens zullen bekijken. Dat laatste is natuurlijk prima. Maar het is daarnaast belangrijk om hetzelfde boek in de grote kring meerdere malen aan alle kleuters voor te lezen zonder dat het 'saai' wordt. Het herhaald voorlezen in de grote kring stelt de leerkracht in staat om nogmaals enkele begrippen te verduidelijken of vragen te stellen. Daarnaast kan het herhaald voorlezen ook plaats vinden in de kleine kring. Hier kunt u vaardigheden die kinderen nog niet beheersen extra oefenen.

3. Grote groep en kleine groep

Het is belangrijk om zowel in de grote groep (herhaald) voor te lezen als in de kleine groep. Een ideaal beeld zou zijn om de grote groep en de kleine groep af te wisselen. Met de grote groep bereikt u veel kinderen tegelijk en kunt u ze leren naar elkaar te luisteren. In een kleine groep kan er meer interactie plaats vinden tussen de kinderen en kunt u specifiekere aandacht geven. De kleine groep kunt u op verschillende manieren samenstellen. U kunt hiervoor kijken naar het niveau van de kinderen door de stadia uit Ik & Ko te gebruiken. De voorkeur ligt bij een variatie in niveaus, zodat de kinderen van elkaar kunnen leren.

4. Pictogrammen

Schoolbreed wordt er gewerkt aan het inzichtelijk en visueel maken van de leerdoelen voor de kinderen. Dit kunt u ook toepassen tijdens het interactief voorlezen. Hiervoor kunt u de pictogrammen gebruiken die bij deze handreiking horen. Op deze pictogrammen staan de doelen die van toepassing zijn bij het interactief voorlezen. Hoe u hiermee te werk kunt gaan, kunt u lezen in hoofdstuk 3.

5. Re-teaching en pre-teaching

In iedere kleuterklas zijn er niveauverschillen tussen de kinderen aanwezig. Het is aan u om hier mee om te gaan. Ieder kind komt met andere (figuurlijk) rugzak u groep binnen. Het ene kind wordt thuis veel voorgelezen terwijl het andere kind niet wordt voorgelezen. Om kinderen die moeite hebben met begrijpend luisteren bij de les te betrekken, kunt u gebruik maken van pre- en re-teaching. Pre-teaching houdt in dat u het verhaal vooraf bespreekt met een kleine groep kinderen. De kinderen ontwikkelen zo een lichte voorsprong zodat ze tijdens de grote groepsactiviteit beter mee kunnen.

Wat u tijdens de pre-teaching kunt doen is:

- ✚ Enkele moeilijke woorden uitleggen;
- ✚ Samen met de kinderen zich oriënteren op het verhaal;
- ✚ Het verhaal op een leuke manier introduceren.

Bij re-teaching is het de bedoeling dat u samen met de kinderen(meestal in de kleine groep) de les die geweest is opnieuw gaat herhalen en bespreken. Wat u tijdens de re-teaching kunt doen is:

- ✚ Het verhaal bespreken;
- ✚ Het verhaal naspelen;
- ✚ Moeilijke woorden nogmaals uitleggen;
- ✚ Diverse verwerkingsactiviteiten bijvoorbeeld: het op volgorde leggen van platen van het boek.

6.2 De kleren van Sinterklaas groep 1

Interactieve voorleesles			
Groep: 1 Leerkracht: Titel: De kleren van Sinterklaas Auteur: Paul Biegel & Sanne te Loo			
VOORBEREIDING			
De verschillende fases van de interactieve voorleesles zijn opgesplitst in losse activiteiten. Deze voert u dus apart van elkaar uit. De introductie van het verhaal en de aanbidding van het verhaal (door middel van het vertellen van het verhaal met behulp van het digitale prentenboek) wordt gedaan in de grote kring. De andere activiteiten doet u allemaal in de kleine kring (maximaal 6 kinderen).			
Leerdoel			
U werkt deze les met de kinderen aan het goed luisteren naar een verhaal. Hiervoor gebruikt u het pictogram: Ik luister goed.			
Als dit doel behaald is kunt u verder werken aan het volgende doel: De kinderen reageren op de inhoud van het verhaal. Hiervoor gebruikt u het pictogram: Ik begrijp het verhaal.			
Materialen			
Digibord Pictogrammen (wie, wat, waar) Pictogrammen leerdoelen Jutezakje met plaatjes (Sinterklaas, Mantel, Mijter, Staf, Koffer, Anouk, andere kinderen, Ouders Anouk) Platen van het verhaal Grote vellen papier voor het woordweb			
Moeilijke woorden			
Stel 3 á 4 woorden tijdens de volgende lessen en activiteiten centraal. De woorden hieronder in het rood zijn het belangrijkste bij het boek. U kunt de moeilijke woorden het beste vaststellen op basis van het niveau en de voorkennis van de kinderen.			
De kleren Bedenklijk Logeren De koffer Geloven Verzinnen Nieuwsgierig De logeerkamer Verdrietig De mijter	De mantel Het ontbijt Opwinding Stiekem Op slot Vertrekken Overdag Sluiper Gescharrel Schrikken	Op haar kop krijgen Verklappen Dromen De speelplaats Hollen Staren Op pad gaan Storen De Baard Snurken	Een boterham smeren Een kleur krijgen Ondergestopt worden Raar Wakker porren Weifelend Opgewonden Te laat Omgewoeld Sinterklaas

VOOR HET VOORLEZEN

Activiteit 1: Introductie

Introduceren van het thema 'Sinterklaas'

De introductie doet u in de grote kring. U bespreekt met de kinderen de komst van Sinterklaas naar Nederland. U neemt een koffer met daarin een aantal voorwerpen; mijter, mantel, pyjama, boek van Sinterklaas, die met logeren te maken hebben. (Zorg voor een beperkt aantal voorwerpen i.v.m. de spanningsboog van de kinderen.)

Aanbevolen tijdsduur: +/- 20 minuten.

Activiteit 2: Pre-teaching

U maakt samen met de kinderen een woordweb over het ; thema Sinterklaas en logeren met in het midden het woord: Sinterklaas. Probeer zoveel mogelijk uit de kinderen zelf te laten komen. U kunt hiervoor de voorwerpen uit de koffer gebruiken. Zorg er wel voor dat de moeilijke woorden extra herhaalt worden.

Activiteit 3: Pre-teaching

Het kringgesprek gaat over 'Sinterklaas' en 'logeren'. U kun de volgende vragen aan de kinderen stellen:

- Waar zal Sinterklaas slapen?
- Wat moet Sinterklaas dan allemaal meenemen?
- Wie weet er wat logeren is?
- Wie heeft er weleens gelogeed?

Na de pre-teaching kunt u diverse (individuele) verwerkingsactiviteiten inzetten. (zie verwerkingsactiviteiten)

TIJDENS HET VOORLEZEN

Interactief voorlezen

U gaat het verhaal 'De kleren van Sinterklaas' interactief vertellen in de grote kring. Bespreek met de kinderen wat u ze wil gaan leren. Gebruik hiervoor een pictogram van het leerdoel en de wie-, wat-, waar pictogrammen.

U maakt hierbij gebruik van het digitale prentenboek. Vertel het verhaal aan de hand van de digitale prenten. De vragen hieronder kunt u als leidraad gebruiken tijdens het vertellen of na afloop. U hoeft niet alle vragen te stellen. Speel in op wat er uit de kinderen komt.

http://leermiddel.digischool.nl/po/leermiddel/40c5b3a07c8bdb6568efe7c5c16d7333_geraadpleegd_op_3-11-2012

Voorkant van het boek

Waar denk je dat het verhaal over gaat?

Wat/Wie is de titel /schrijver/tekenaar?

Bespreeken wie,-wat,-pictogrammen.

Vragen bij het verhaal	
<p>Blz. 1-2 Wat zien jullie hier allemaal? Wat denken jullie dat hier aan de hand is?</p> <p>Blz. 3-4 Wie zien jullie hier op het plaatje? Wat gaat zij doen denken jullie?</p> <p>Wie weet er wat opwinding is? Wanneer ben je opgewonden? Wie komt er bij Anouk logeren? Geloven jullie dat? Wat is ook al weer logeren?</p> <p>Blz. 5-6 Van wie zal de koffer zijn en wat zal erin zitten denken jullie? Denken jullie ook dat dit de koffer van Sinterklaas is? Wat is stiekem? Wie heeft er een logeerkamer thuis? Zou Sinterklaas daar mogen slapen?</p> <p>Blz. 7 - 8 Wat is Anouk hier aan het doen? Wat zal ze in de koffer vinden denken jullie? Denken jullie ook dat Sinterklaas echt bij Anouk komt logeren?</p> <p>Blz. 9-10 Wat had Anouk verklapt aan de kinderen? Wat is iets verklappen? Waarom kreeg Anouk op haar kop?</p> <p>Blz. 11-12 Wie zien jullie hier op het plaatje? Waar zal Anouk over nadenken of aan het dromen zijn? Waarom zou Anouk niet kunnen slapen? Wat doet Sinterklaas 's nachts? Wat denken jullie, zal Sinterklaas snurken? Denken jullie dat het Anouk lukt om wakker te worden?</p>	<p>Blz. 13-14 Waarom is Anouk nu zo verdrietig? Wat gaat Anouk hier doen denken jullie? Wat zou er achter de deur gebeuren? Wat denken jullie?</p> <p>Blz. 15-16 Wie zien jullie hier? Wat is Sinterklaas aan het doen? Waar schrok Anouk heel erg van? Wat is storen? Waarom mag Sinterklaas niet gestoord worden?</p> <p>Blz. 17 - 18 Denken jullie dat Anouk nog steeds verdrietig is of is ze blij en waarom? Had Anouk nu toch gelijk? Wat gaat Sinterklaas doen denken jullie? Had Anouk nu toch gelijk? Wat gaat Sinterklaas doen denken jullie?</p> <p>Blz. 19-20 Wat zal Anouk hier aan het doen zijn? Denken jullie dat Sinterklaas echt aan het ontbijt zal zitten? Wat zal Sinterklaas bij het ontbijt eten?</p> <p>Blz. 21-22 Wie zien jullie hier zitten? Wat is Sinterklaas hier aan het doen? Waarom zit Sinterklaas nu wel aan het ontbijt en de andere dagen niet ? Wat is nieuwsgierig? Hoe wist Anouk dat Sinterklaas bij hen logeerde ?</p> <p>Blz. 23-24 Hoeveel kinderen ontbijten bij Anouk thuis Wat eet Sinterklaas als ontbijt? Wat eten jullie als ontbijt?</p>

NA HET VOORLEZEN
Activiteit 4: Praten over het verhaal
<p>U bespreekt met de kinderen de wie-, wat-, waar pictogrammen. Hierbij kunt u ook het jutezakje met plaatjes gebruiken. Vragen die u hierbij kunt stellen zijn:</p> <p>Over wie ging het verhaal? Wat gebeurde er in het verhaal? Op welke plekken kwamen we allemaal in het verhaal?</p> <p>Wie heeft er ook een logeerkamer? Bij wie zou Sinterklaas mogen logeren? Waar zouden de pieten dan eigenlijk slapen?</p> <p>Het leerdoel bespreken: Wat wilden we ook al weer leren? Is dat gelukt?</p> <p>*Om de wie-, wat-, waar-vragen en vragen over het begin en afloop van het verhaal visueel en inzichtelijk te maken voor de kinderen kunt u het verhaalschema uit de bijlage gebruiken. U kunt deze vergroot uitprinten, maar ook kunt u het verhaalschema weergeven op het digibord. Samen met de kinderen kunt u het verhaalschema vervolgens invullen.</p> <p>Na het praten over het verhaal kunt u diverse (individuele) verwerkingsactiviteiten inzetten. (zie verwerkingsactiviteiten)</p>

Activiteit 5: Re-teaching; praten over het verhaal

Re-teaching in de kleine kring

U laat de kinderen de plaatjes uit het jutezakje pakken en erbij vertellen wat het is en wat het met het verhaal te maken heeft. Vervolgens bespreekt u met de kinderen de wie-, wat-, waar pictogrammen nogmaals.

Over wie ging het verhaal?

Wat gebeurde er in het verhaal?

Op welke plekken kwamen we allemaal in het verhaal?

Wie heeft er ook een logeerkamer?

Bij wie zou Sinterklaas mogen logeren?

Waar zouden de pieten dan eigenlijk slapen?

Na het praten over het verhaal kunt u diverse (individuele) verwerkingsactiviteiten inzetten. (zie verwerkingsactiviteiten)

Activiteit 6: Re-teaching

Grote kring

Om het verhaal en de voorkennis weer op te halen kunt u gebruik maken van het kleine jutezakje met daarin verschillende plaatjes uit het boek. Vraag aan de kinderen bij elk plaatje wat het is en wat het met het verhaal te maken heeft.

Kleine kring (maximaal 6 kinderen)

U doet re-teaching met de kinderen in de kleine kring. Hiervoor zijn diverse mogelijkheden. Aan de hand van het niveau van de kinderen bepaalt u welke activiteit u gaat doen. U kunt ervoor kiezen de verschillende activiteiten met verschillende groepjes uit te voeren.

1. Platen op volgorde leggen

U laat de kinderen de platen van het verhaal op goede volgorde neerleggen. Bij deze activiteit maakt u gebruik van het leerdoel: weergeven volgorde van gebeurtenissen. Hiervoor gebruikt u het pictogram: 'Ik weet wat er aan het begin/midden/eind van het verhaal gebeurt'.

2. Navertellen aan de hand van platen

U laat de kinderen het verhaal na vertellen aan de hand van de platen. Dit kunt u doen met behulp van het digitale prentenboek, maar ook aan de hand van de gelamineerde platen. Bij deze activiteit maakt u gebruik van het leerdoel: navertellen van een verhaal a.d.h.v. platen. Hiervoor gebruikt u het pictogram: 'Ik kan het verhaal navertellen'.

3. Verhaal naspelen

U laat de kinderen het verhaal naspelen. Vooraf verdeelt u de rollen en bespreekt met de kinderen wat zij bij elke rol moeten doen. U kunt het verhaal aansturen door het digitale prentenboek of de platen te gebruiken.

4. Terugblikken op het verhaal

U kunt samen met de kinderen terugblikken op het verhaal door de plaatjes uit het jutezakje gebruiken. U laat de kinderen de plaatjes uit het jutezakje halen en erbij vertellen wat ze zien en wat het met het verhaal te maken heeft.

Na de re-teaching kunt u diverse (individuele) verwerkingsactiviteiten inzetten. (zie verwerkingsactiviteiten)

Verwerkingsactiviteiten

Na de verschillende lessen/activiteiten kunt u verschillende verwerkingsactiviteiten inzetten. Hieronder geven we u een aantal voorbeelden:

1. De koffer voor Sinterklaas maken
De kinderen krijgen een koffer van papier. Hierin mogen de kinderen tekenen wat Sinterklaas allemaal meeneemt in zijn koffer of wat de kinderen zelf meenemen als ze uit logeren gaan.
2. Knutselactiviteiten rondom Sinterklaas
3. Werkbladen en/of kleurplaten gericht op Sinterklaas
4. Spelletjes: memorie, kwartet, lotto etc.
5. Ontwikkelingsmateriaal zoals; knijpkaarten, puzzels etc.
6. Sinterklaas liedjes zingen
7. Lettermuur
8. Brief schrijven aan Sinterklaas
9. Nieuwe boeken (prentenboeken, versjes, verhalen etc.) voorlezen over Sinterklaas
10. Rijmen
11. Chocolade letters maken
12. Pepernoten bakken
13. Sinterklaasjournaal kijken

Naast deze activiteiten is het leuk om ervoor te zorgen dat de klas helemaal in het thema van Sinterklaas en logeren is. Hiervoor kunt u een aantal dingen doen:

1. Logeerplek voor Sinterklaas maken
U kunt de themahoek ombouwen tot logeerhoek/logeerkamer. Kinderen kunnen hier 'uit logeren gaan', maar ook de knuffels en poppen kunnen geholpen worden met het inpakken van de koffer, in bed stoppen enz. Ook kunt u hier gesprekken voeren in kleine kring over logeren.
2. Thematafel maken
Hierop legt u een mooi rood kleed en zet hier allerlei verschillende Sinterklaasboeken op, maar ook materiaal wat hoort bij Sinterklaas; zoals een schoen met een wortel, snoepgoed, plaatjes, kleding en later knutselwerkjes van de kinderen.
3. De klas versieren met feestmateriaal van Sinterklaas.

6.3 De kleren van Sinterklaas groep 2

Interactieve voorleesles
<p>Groep: 2 Leerkracht: Marquerite van Gorkom Titel: De kleren van sinterklaas Auteur: Paul Biegel & Sanne te Loo</p>
VOORBEREIDING
Leerdoel
<p>U werkt dit les met de kinderen aan het doel: aandachtig luisteren naar een verhaal. Hiervoor gebruikt u het pictogram: Ik luister goed.</p> <p>Als dit doel behaald is kunt u verder werken aan het volgende doel: - De kinderen reageren op de inhoud van het verhaal. Hiervoor gebruikt u het pictogram: Ik begrijp het verhaal.</p>
Materialen
<p>Digibord Pictogrammen (wie, wat, waar) Pictogrammen leerdoelen Platen van het boek Boek ' de kleren van sinterklaas' Eventueel materiaal voor logeerhoek Eventueel materiaal voor andere activiteiten</p>

Moeilijke woorden			
De kleren	Een kleur krijgen	De speelplaats	Opwinding
Logeren	Ondergestopt worden	Hollen	Stiekem
Koffer	Raar	Staren	Op slot
Geloven (niet)	Wakker porren	Op pad gaan	Vertrekken
Verklappen	Weifelend	Storen	Overdag
Dromen	Opgewonden	De Baard	Sluiper
Ontbijt	Te laat	Snurken	Gescharrel
Nieuwsgierig	Omgewoeld	Een boterham smeren	Schrikken
	Sinterklaas	Op haar kop krijgen	

VOOR HET VOORLEZEN

Introductie

1. Introduceren van het thema 'Sinterklaas'

De introductie wordt gedaan in de grote kring. U bespreekt de komst van Sinterklaas naar Nederland. Het is leuk om het thema/boek spannend te introduceren. Hieronder volgt een voorbeeld hoe u het thema zou kunnen introduceren.:

Voorbeeld: Er wordt een koffer gevonden in de klas. De koffer zit dicht! Van wie zou de koffer kunnen zijn? En wat zou er allemaal in zitten? En dan vindt u een brief, van Sinterklaas! De brief wordt, met samen met de kinderen voorgelezen (In de brief vertelt Sinterklaas dat hij een logeerplek nodig heeft en dat hij een nachtje op school komt slapen. Hij heeft zijn koffer alvast vooruit gestuurd.

Praat met de kinderen over logeren. Wat is dat? Wat neem je dan mee? Wie mis je dan? Zijn er wel eens kinderen uit logeren geweest? En wat moet je eigenlijk doen als er iemand bij jou komt logeren? Waarom zou Sinterklaas komen logeren? En wat zou er allemaal in zijn koffer kunnen zitten? Als de kinderen wat opties hebben genoemd, mogen ze één voor één iets uit de koffer halen (materialen van sinterklaas als mantel, tandenborstel etc.)

2. Pre-teaching in de kleine kring

In de kleine kring wordt het thema van het boek 'De kleren van Sinterklaas' geïntroduceerd en er wordt ingegaan op woorden die centraal staan in het boek: Zorg ervoor dat u de groepjes vooraf samenstelt en dat u de les uitvoert in een rustige omgeving

- Logeren
- Kleren
- Mantel
- Mijter
- Koffer
- Sint

U oriënteert zich vervolgens samen met de kinderen op het boek. Het is hierbij belangrijk dat u de kinderen vragen stelt als :

- Wat zie je op de voorkant van het boek?
- Waar zal het verhaal over gaan denk je?
- Kun je beschrijven wat je op de plaatjes ziet?

Let op! Deze les is, bedoeld om taalzwakke kinderen vast kennis te laten, maken met het boek en de kernwoorden. Zodat ze in de middag (als u het boek voorleest in de grote kring) een voorsprong hebben. Het is niet de bedoeling dat U het boek al voorleest tijdens deze les. Het is echt bedoeld als oriëntatieles.

U kunt ervoor kiezen om samen met de kinderen een woordweb te maken over het thema sinterklaas. Zorg ervoor dat er in het kringgesprek en in het woordweb de hierboven genoemde woorden aanbod komen.

Na of tijdens de pre-teaching kunt u diverse (individuele) verwerkingsactiviteiten inzetten. (zie verwerkingsactiviteiten). Een verwerkingsactiviteit is belangrijk om het boek in de klas meer te laten leven. Dit verbetert de betrokkenheid van de kinderen. Wij raden een verwerkingsactiviteit dan ook ten eerste aan.

*** Let op! Het is bij elke les belangrijk om het leerdoel vooraf te benoemen met behulp van de**

pictogrammen. En na afloop het leerdoel nog eens te bespreken met de kinderen. Werken met de pictogrammen is goed maar zet er (vooral in het begin) niet teveel in.

TIJDENS HET VOORLEZEN

Interactief voorlezen

U gaat het verhaal 'De kleren van Sinterklaas' interactief voorlezen in de grote kring. Om bespreek met de kinderen wat ze gaan leren. Gebruik hiervoor een pictogram van het leerdoel en de wie-, wat-, waar pictogrammen. Creëer tijdens het voorlezen de ruimte voor de kinderen om hun meningen en gedachtes te uiten over het verhaal. Het verhaal is te lang, kort het van te voren in. Laat de les niet te lang duren.

Vragen bij het verhaal

<p>Vooraf</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waar denk je dat het verhaal over gaat - Wat/Wie is de titel /schrijver/tekenaar - Bespreken wie,-wat,-pictogrammen <p>Blz. 1 en 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zie je hier ? <p>Blz. 3 en 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geloven jullie Anouk (dat sinterklaas komt logeren)? - Kennen jullie het woord opwinding? <p>Blz. 5 en 6</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van wie is de koffer die bij Anouk thuis staat? - Wat is staren met wijd open mond (wie kan dat voordoen)? <p>Blz. 7 en 8</p> <ul style="list-style-type: none"> - Denken jullie dat Mama het leuk vindt dat Anouk heeft verteld dat sinterklaas bij hen logeert? <p>Blz. 9 en 10</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom krijgt Anouk op haar kop? <p>Blz. 11 en 12</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is snurken en denken jullie dat Sinterklaas dit doet ? 	<p>Blz. 13 en 14</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is omgewoeld ? - Waarom is Anouk verdrietig? - Wat denken jullie dat achter de deur is? <p>Blz. 15 en 16</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is storen? - Waarom mag Sinterklaas niet gestoord worden? <p>Blz. 17 en 18</p> <ul style="list-style-type: none"> - Denken jullie dat Anouk nog steeds verdrietig is of is ze blij en waarom? <p>Blz. 19 en 20</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kijk naar het plaatje wat doet Anouk hier ? - Zit sinterklaas echt aan het ontbijt of heeft Anouk het gedroomd? <p>Blz. 21 en 22</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom zit Sinterklaas nu wel aan het ontbijt en de andere dagen niet ? - Hoe wist Anouk dat Sinterklaas bij hen logeerde ? <p>Blz. 23 en 24</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel kinderen ontbijten bij Anouk thuis - Wat eet Sinterklaas? - Wat eten jullie als ontbijt?
---	---

NA HET VOORLEZEN

Verwerking (Praten over het verhaal)

Praten over het verhaal in de grote kring (kan ook in kleine kring)

U bespreekt met de kinderen de wie-, wat-, waar pictogrammen. Vragen die u hierbij kunt stellen zijn:

Over wie ging het verhaal?

Wat gebeurde er in het verhaal?

Op welke plekken kwamen we allemaal in het verhaal?

Bij wie mag Sinterklaas thuis komen logeren?

Is er op plek op school waar de sint kan blijven slapen en waar dan ?

Na deze activiteit kunt u ervoor kiezen om een verwerking te doen.

U kunt er bijvoorbeeld voor kiezen om samen met de kinderen een hoek in te richten waar de sint kan, blijven slapen (en waar de kinderen eventueel in kunnen spelen)Dit kunt u als volgt aanpakken:

U bedenkt samen met de kinderen (groepje van 3 a 4 kinderen) wat er allemaal moet, komen in de logeerhoek, hierna worden de materialen verzameld en de hoek opgebouwd.

Het is belangrijk dat u ook tijdens de opbouw van de hoek veel communiceert met de kinderen. Dit is belangrijk voor de mondelinge taalvaardigheid.

Materialen die eventueel in de logeerhoek kunnen komen zijn:

- Een bed;

- Sinterklaaskleding;
- Eventueel materiaal om in te pakken en om mee in te pakken;
- Tafeltje met pen (bureau).

Herhaald voorlezen en re-teaching

1. Digitale prentenboek

Grote kring

U bekijkt met de kinderen het digitale prentenboek van 'De kleren van Sinterklaas'.

(<http://leermiddel.digischool.nl/po/leermiddel/40c5b3a07c8bdb6568efe7c5c16d7333> geraadpleegd op 3-11-2012)

2. Het verhaal na vertellen aan de hand van platen

Grote kring of kleine kring

U laat de platen van het boek in goede volgorde zien. De kinderen vertellen aan de hand van de platen het boek na. Om de beurt mag een kind vertellen wat er op de plaat gebeurt.

Andere mogelijkheden van re-teaching zijn:

- Verhaal laten naspelen,
- Verhaal op volgorde leggen met behulp van platen

Verwerkingsactiviteiten

- De kinderen lezen het verhaal in duo's aan elkaar voor in de leeshoek.
- Het verhaal navertellen aan de hand van de plaatjes.
- Het verhaal dramatiseren.
- Het verhaal na laten tekenen, verven of verwerken in een andere creatieve werkvorm.
- Activiteiten gericht op geletterdheid met betrekking tot het verhaal.
- Het verhaal luisteren in de luisterhoek door middel van een cd.
- Activiteiten op de computeren aansluitend bij het verhaal.
- Spelactiviteit aansluitend bij het verhaal.
- Multimediale ondersteuning aansluitend bij het verhaal

Andere mogelijkheden

Andere lessen/activiteiten die u dan kunt doen rondom het boek of het thema sinterklaas.

- Pepernoten bakken;
- Andere Sinterklaasboeken interactief voorlezen (kies voor niet te lange verhalen);
- Thematafel maken;
- Rijmen;
- Chocoladeletters versieren;
- Digitale prentenboeken laten zien over Sinterklaas.

7. Interactief voorlezen en Ik & Ko

U kunt de methode Ik & Ko heel goed gebruiken bij het interactief voorlezen. Hieronder geven we u enkele tips hoe u dit in de praktijk kan uitvoeren.

Wat kunt u doen voor het voorlezen?

- ✚ U kunt het verhaal uit de methode van te voren al met de taalzwakke kinderen bespreken, zodat zij tijdens het voorlezen in de grote groep het verhaal beter begrijpen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het verduidelijken van moeilijke woorden, de titel bespreken etc.

Wat kunt u doen tijdens het voorlezen?

- ✚ U kunt tijdens het interactief voorlezen gebruik maken van verschillend materiaal passend bij het thema: prenten, platen, knuffels, plaatjes etc.
- ✚ Tijdens het interactief voorlezen maakt u gebruik van de drie stadia die staan aangegeven in de methode. Op deze manier kunt u differentiëren naar drie stadia van (tweede-) taalontwikkeling. U kunt vooraf bekijken welke kinderen in welk stadium zitten en hier gerichte vragen bij bedenken.
- ✚ U kunt de pop Ko vaker en structureel inzetten tijdens het interactief voorlezen.

Wat kunt u doen na het voorlezen?

- ✚ U kunt het verhaal dat hoort bij een bepaald thema meerdere keren voorlezen, bijvoorbeeld tijdens het eten en drinken, tijdens een vrij moment. Dit betekent dus dat u het verhaal niet alleen aanbiedt aan het begin van een nieuw thema.
- ✚ U kunt na het voorlezen van het verhaal verschillende verwerkingsopdrachten aanbieden, zoals het navertellen van het verhaal in een kleine groep, het verhaal in de goede volgorde leggen met behulp van platen etc.

Wat kunt u extra doen naast het voorlezen?

- ✚ U kunt tijdens het spelen/werken het verhaal uit de methode nogmaals aanbieden in een kleine groep (re-teaching)
- ✚ Het thema dat centraal staat in het verhaal kunt u uitbreiden: een themahoek maken, media inzet, meer boeken voorlezen die aansluiten bij het thema, een verteltas/koffer, materiaal verzamelen passend bij het verhaal etc.
- ✚ Tijdens het spelen/werken kunt u verwerkingsactiviteiten aanbieden waar de kinderen mee aan de slag kunnen. Deze activiteiten hebben betrekking op het verhaal. Hierbij kunt u denken aan: een kleurplaat, het verhaal na tekenen/verven, in de luisterhoek naar het verhaal luisteren etc.
- ✚ U kunt multimedia inzetten om aan te sluiten bij het verhaal, bijvoorbeeld een digitaal prentenboek dat aansluit bij het verhaal uit de methode Ik & Ko, een computerspelletje, filmpjes over het thema etc.
- ✚ De vijf prentenboekverhalen die horen bij de methode Ik & Ko zijn opgenomen op cd's. U kunt hiermee de kinderen het verhaal na het interactief voorlezen nog eens individueel laten beluisteren in de luisterhoek.
- ✚ Op het digibord kunt u gebruik maken van het programma 'De kamer van Ko'. Dit programma bestaat uit achttien afleveringen. Elke aflevering sluit aan bij een thema van Ik & Ko. De combinatie van het programma en de methode maakt het voor de kleuters extra leuk.
- ✚ U kunt de audio-cd's inzetten om te luisteren naar verhalen, liedjes en geluiden.
- ✚ Het is belangrijk dat u aansluit bij het taalontwikkelingsniveau van de kinderen. Om de kinderen juist een stapje verder te laten komen, moet u de leerling uitdagen met net iets moeilijkere vragen/activiteiten etc. Op deze manier kunt u de taalontwikkeling stimuleren.
- ✚ Bij de keuze van boeken en verhalen dient u uit te gaan van een zo divers mogelijk aanbod, dat rekening houdt met kinderen van verschillende leeftijden, achtergronden en voorkeuren.

8. Interactief voorgelezen, en dan?

In dit hoofdstuk vindt u allerlei leuke activiteiten die u met de kinderen kunt doen voor, tijdens en na een interactieve voorleesles. Ook bevat het activiteiten die u naast de interactieve voorleesles kunt uitvoeren.

8.1 Activiteiten voor het voorlezen

Plaatje & praatje

Doel: de kinderen leren afleiden van visueel materiaal en leren gedetailleerd kijken.

Mondelinge taalvaardigheid wordt gestimuleerd en achtergrondkennis wordt geactiveerd.

Strategieën: afleiden, visualiseren.

Teksten: fictie en non-fictie

Materiaal: allerlei foto's/plaatjes.

Vorbereiding

Verzamel verschillende foto's/plaatjes passend bij het thema/boek/verhaal wat centraal staat in de klas.

Kies foto's waarop details te zien zijn, die afleidingen mogelijk maken.

Uitvoering

U laat de foto's één voor één zien en vraagt aan de kinderen om er goed naar te kijken. U vraagt: "Wat kunnen we te weten komen door goed naar de foto te kijken?" U doet dit eerst hardop voor.

Voorbeeld bij een strandfoto:

- Het is op het strand, want we zien de zee en het strand.
- Het is zomer, want de zon schijnt en mensen hebben badkleding aan.
- Het is vakantietijd, want er zijn veel mensen op het strand.

Zo bekijkt en bespreekt u alle foto's met de kinderen. U inventariseert alle antwoorden van de kinderen en schrijft deze bij de foto. Vervolgens hangt u de foto's op.

Variatie:

U kunt er ook voor kiezen om foto's te nemen die aansluiten bij het boek wat u gaat voorlezen. Na het bespreken van de foto's kunt u het boek voorlezen. Tijdens het voorlezen komt u terug op datgene wat de kinderen tijdens de fotobespreking hebben opgemerkt.

Plaatjeswandeling

Doel: de kinderen leren een tekst verkennen en leren beoordelen of de tekst past bij hun leesdoel. Zij breiden hun woordenschat uit en actualiseren de kennis die ze al hebben over het onderwerp van de tekst.

Strategieën: leesdoel vaststellen, oriënteren, woordenschat en kennis actualiseren, voorspellen, visualiseren, verbinden.

Teksten: fictie en non-fictie

Materiaal: geen

Vorbereiding

Kies een verhalend of informatief prentenboek met duidelijke illustraties. Selecteer de woorden die de kinderen niet of onvoldoende kennen.

Uitvoering

Zorg ervoor dat alle kinderen de afbeeldingen goed kunnen zien (gebruik hiervoor het bord of digibord). U noemt de titel van het boek, de naam van de schrijver en de illustrator en u vertelt waarom u dit boek heeft uitgekozen. Laat de illustraties van het boek één voor één zien en vraag de kinderen waar het verhaal over zou kunnen gaan.

Nodig hen uit te vertellen over het onderwerp en help hen verbindingen te leggen tussen het verhaal en wat ze al weten over het onderwerp. Bespreek enkele onbekende woorden uit het verhaal.

Weet & vraag

Doel: de kinderen actualiseren hun kennis over het onderwerp van de tekst.

Strategieën: kennis en woordenschat actualiseren, voorspellen, verbinden.

Teksten: informatieve teksten

Materiaal: twee hoepels, verschillend gekleurd, grote vellen papier, stift

Vorbereiding

U kiest een korte informatieve tekst (uit een boek, kindertijdschrift of van internet) over een onderwerp dat de kinderen interesseert of wat aansluit bij het thema wat centraal staat.

Uitvoering

De kinderen zitten in een (grote of kleine) kring. U introduceert het onderwerp van de tekst en vraagt aan de kinderen waar ze aan denken bij dit onderwerp en wat ze er al van weten.

✚ “Wat komt er in je op als het gaat om....”

✚ “Waar denk je aan?”

✚ “Wat weet je er al van?”

Leg twee hoepels in de kring. De ene hoepel is de ‘weet-ik-al-hoepel’, de andere hoepel is de ‘wat-ik-me-afvraag-hoepel’. De kinderen mogen om de beurt in een hoepel gaan staan en vertellen wat ze al weten of zich nog afvragen. Begeleid het denkproces van de kinderen met ondersteunende vragen.

Maak op een groot vel papier/whitebord/digibord het volgende schema:

Wat weet ik al?	Wat vraag ik me af?

Hierop schrijft u de reacties van de kinderen. U doet dit door middel van een enkel woord, een pictogram of tekening.

Wanneer u het verhaal gaat voorlezen legt u hardop denkend een relatie met de notities uit het schema.

Na het lezen kijkt u nogmaals met de kinderen terug:

✚ “Wat we dachten te weten over het onderwerp, klopte dat?”

✚ “Wat we ons afvroegen over het onderwerp, zijn we dat nu te weten gekomen?”

✚ “Welke vraag (of vragen) zijn er nog overgebleven?”

8.2 Activiteiten *tijdens* het voorlezen

Laat maar zien

Doel: de kinderen actief betrekken bij de inhoud van de tekst.

Strategieën: alle strategieën.

Teksten: past bij elk type tekst.

Materiaal: geen

Vorbereiding

Geen

Uitvoering

Tijdens het voorlezen vraagt u af en toe om een korte reactie van de kinderen, waarbij zij een beweging kunnen maken. Dit stimuleert de betrokkenheid bij het verhaal. Het is belangrijk dat u vooraf met de kinderen de bewegingen bespreekt en even oefent. Voorbeelden:

- Duim op of duim neer om te laten zien of je het begrijpt: “Steek je duim maar eens omhoog of omlaag om te laten zien of je begrijpt waarom.....”
- Duim op of duim neer om te laten zien of je het ergens wel of niet mee eens bent (bijvoorbeeld met de actie van een van de personen in het verhaal): “Steek je duim maar eens omhoog of omlaag om te laten zien of je het eens bent met.....”
- Duim op om te laten zien dat je zoiets zelf ook wel eens hebt meegemaakt: “Steek je duim maar omhoog als je ook weleens naar.... bent geweest”
- Wijzen naar je ogen, oren of neus als zingtuigen in het verhaal een rol spelen (de hoofdpersoon ziet iets, ruikt iets, hoort iets etc.)
- Met je gezichtsuitdrukking laten zien wat je vindt van een personage in het verhaal, een gebeurtenis in het verhaal of van het verhaal als geheel.

8.3 Activiteiten na het voorlezen

Naspelen

Naar aanleiding van het verhaal dat u heeft voorgelezen kunt u er voor kiezen om het verhaal met de kinderen na te spelen. Dit kunt u in de klas doen of in het gymlokaal. Het verhaal naspelen kunt u met de hele klas doen of (bij voorkeur) met een klein groepje. Wanneer u er voor kiest om het verhaal na te spelen met een klein groepje, dan is het belangrijk dat elk kind een bepaalde rol speelt. Elk kind krijgt een bepaalde personage uit het verhaal en moet zich hierin inleven. Na afloop van het verhaal kunt u met de kinderen een afsluitend spel spelen.

Navertellen aan de hand van platen

Het verhaal dat u heeft voorgelezen kunt u na laten vertellen aan de hand van de platen uit het boek. U kunt er voor kiezen om één kind het verhaal na te laten vertellen. U laat de platen zien en de leerling vertelt het verhaal erbij. De rest van de kinderen zitten in de kring en luisteren goed. Tussendoor kunt u vragen stellen, zodat iedereen betrokken blijft bij het verhaal. Het navertellen van het verhaal aan de hand van de platen kunt u ook uitvoeren in een klein groepje. De betrokkenheid zal hierbij groter zijn, omdat u er dan ook voor kunt kiezen om bij elke plaat een ander kind het verhaal te laten vertellen.

Bal overgooien

Doel: de kinderen leren een tekst samenvatten.

Strategieën: vragen stellen, samenvatten, afleiden.

Teksten: non-fictie en fictie.

Materiaal: Een strandbal (of grote dobbelsteen), viltstift.

Vorbereiding

Schrijf op de verschillende segmenten van de opgeblazen plastic strandbal de volgende vragen: Wie, Wat, Waar, Begin, Afloop?

Bij het verhaal dat u gaat voorlezen formuleert u een aantal vragen die beginnen met Wie, Wat, Waar, Begin, Afloop?

Uitvoering

Na het voorlezen gaat u met de kinderen in de kring staan. De bal wordt rond gegooid. Het kind wat de bal vangt, kijkt welk vraagwoord er het dichtst bij de rechterduim staat. U herhaalt het vraagwoord en stelt aan het kind één van de vragen die u vooraf heeft bedacht. “Jouw duim staat bij wie? Ik heb daar een vraag over...” Het kind beantwoordt de vraag. Als een ander kind bij hetzelfde vraagwoord komt, stelt u een andere vraag die bij het vraagwoord hoort.

De verhaalzak

Doel: de kinderen leren een verhaal samenvatten aan de hand van verhaalelementen

Strategieën: verbinden, visualiseren, samenvatten, afleiden.

Teksten: non-fictie en fictie.

Materiaal: papieren zakken, tekenmaterialen, scharen, lijm

Vorbereiding

U maakt kopieën (of tekeningen) van de belangrijkste elementen uit het verhaal en doet deze in een papierenzak. Op de zak plakt u een tekening of kopie van de kaft van het boek dat u gaat voorlezen.

Uitvoering

Na het voorlezen pakt u de papieren zak. Vervolgens zijn er verschillende mogelijkheden:

- ✚ U haalt steeds een verhaalelement uit de zak en vertelt wat u daarover in het verhaal hebt gelezen. U vertelt de kinderen hoe de afbeeldingen u hebben geholpen om het verhaal na te vertellen.
- ✚ U kunt de kinderende verhaalelementen om beurten uit de zak laten halen en hen zelf laten vertellen wat ze daar nog van weten uit het verhaal.
- ✚ U kunt de kinderen alle plaatjes uit de verhaalzak in de juiste volgorde laten leggen.

Met ster!

Doel: de kinderen leren reflecteren op een verhaal (of onderwerp) en op de illustraties.

Strategieën: samenvatten, afleiden, verbinden.

Teksten: fictie en non-fictie

Materiaal: vijf gelamineerde sterren

Vorbereiding

Geen

Uitvoering

Na het voorlezen vertelt u aan de kinderen wat u van het verhaal/boek vond. U gaat dit beoordelen met sterren. Vijf sterren betekent dat u het een topper vindt en één ster dat u teleurgesteld bent. U vertelt dat u het boek boeiend vindt en legt uit waarom (het is spannend, u hebt zoiets ook wel eens meegemaakt, u wilde graag meer weten over...) U bespreekt ook de illustraties en vertelt waarom u deze mooi of minder mooi vindt. U waardeert het boek/verhaal met bijvoorbeeld vijf sterren en plakt deze op het (white) bord.

U kunt de kinderen zelf ook het boek laten waarderen. *“Naam kind, wat vond jij van het boek? Pak het aantal sterren maar en vertel waarom je het boek (aantal sterren) geeft.”*

Misschien

Doel: de kinderen leren een verhaal vanuit een ander gezichtspunt in te vullen.

Strategieën: vragen stellen, verbinden, afleiden, voorspellen, visualiseren.

Teksten: fictie

Materiaal: geen

Vorbereiding

U formuleert vragen die kinderen ertoe aanzetten te bedenken hoe het verhaal anders had kunnen lopen.

De vragen beginnen met ‘Wat als...’ of met ‘Misschien...’

Voorbeelden:

- ✚ “Misschien had de moeder van Roodkapje haar niet naar oma moeten sturen?”
- ✚ “Misschien kwam de wolf bij de biggetjes om een kopje suiker vragen?”
- ✚ “Wat als Oliver zijn vader en moeder niet had gehoord?”

Uitvoering

Na het voorlezen van het verhaal stelt u de vragen die u van te voren heeft bedacht. U kunt de kinderen ook eerst in tweetallen laten nadenken over de vraag. Inventariseer de reacties van de kinderen.

Nog een keer

Doel: de kinderen leren een verhaal na te vertellen en ontdekken de structuur van de opbouw en/of de verhaallijn.

Strategieën: samenvatten, afleiden, visualiseren.

Teksten: fictie en non-fictie

Materiaal: gekleurde hoepels en pittenzakjes

Vorbereiding

Geen

Uitvoering

U stelt vast uit hoeveel delen het verhaal bestaat. (bijvoorbeeld; begin, midden, eind) en u legt precies evenveel gekleurde hoepels neer, naast elkaar op de grond. Als u begint met voorlezen, gooit u in de (voor de kinderen) eerste hoepel een pittenzakje. Tijdens het voorlezen – als er een volgend deel begint – gooit u een pittenzakje in de volgende hoepel. Begint het laatste gedeelte van het verhaal, dan gooit u een pittenzakje in de laatste hoepel. U bespreekt met de kinderen wat er gebeurde toen u in de rode hoepel stond, in de blauwe hoepel etc.

U kunt daarna de kinderen de pittenzakjes in een hoepel laten gooien. Daarbij moeten de kinderen dan vertellen wat er in dat deel van het verhaal gebeurde.

8.4 Activiteiten *naast* het voorlezen

Spel spelen

Naar aanleiding van het verhaal dat u heeft voorgelezen kunt u een spel spelen. Dit spel kunt u het beste in het gymlokaal uitvoeren, dit in verband met de ruimte. Het spel kunt u zowel tussendoor uitvoeren, maar ook na bijvoorbeeld het dramatiseren van het verhaal. Een voorbeeld van een spel zou kunnen zijn: kat en muis. Dit spel sluit aan bij het thema: dieren.

Luisterhoek

In de klas kunt u een luisterhoek inrichten. Een luisterhoek is een afgeschermd hoek in een lokaal waar verschillende aspecten van luisteren centraal staan. In deze hoek kunnen de kinderen verschillende activiteiten doen: het luisteren naar ingesproken verhalen of versjes op cd, liedjes luisteren die horen bij het thema, een digitaal prentenboek bekijken + beluisteren etc.

Digitale prentenboeken

Naast het voorlezen uit een prentenboek/verhalenboek kunt u er ook voor kiezen om het verhaal te laten zien aan de hand van een digitaal prentenboek. U kunt het digitale prentenboek inzetten in plaats van het “normale” prentenboek, maar u kunt het ook laten zien na afloop nadat u het verhaal zelf heeft voorgelezen.

Activiteiten gericht op geletterdheid

De verwerkingsactiviteiten naar aanleiding van het voorgelezen verhaal kunnen gericht zijn op geletterdheid. Voorbeelden van activiteiten zijn:

- Krabbels maken bij een tekening
- De eigen naam schrijven
- Spelen met letters
- Een nieuwe letter aanbieden en herhalen
- Auditieve oefeningen en rijmen
- Woordenschatoefeningen
- Analyse en synthese

Creatieve werkvorm (knutselwerkje)

Na het voorlezen kunt u er voor kiezen om de kinderen een knutselwerkje te laten maken. Dit werkje sluit aan bij het thema van het boek. Bijvoorbeeld: een griezelig verhaal → de kinderen maken een spookje. Daarnaast zijn er nog meer creatieve werkvormen die u kunt inzetten als verwerkingsactiviteit, denk bijvoorbeeld aan een tekening maken, verven enzovoort.

Tekenen/verven

Doel: de kinderen leren een tekst visualiseren. Tekeningen ondersteunen het navertellen en de mondelinge taalvaardigheid

Strategieën: visualiseren, afleiden.

Teksten: fictie

Materiaal: tekenpapier en kleurpotloden, verf

Vorbereitung

U leest een verhaal voor, passend bij het thema wat centraal staat in de klas of aansluit bij de belangstelling van de kinderen.

Uitvoering

U vraagt de kinderen een tekening te maken over het verhaal. Na het tekenen gaat u weer met de kinderen in de kring zitten. U bespreekt met de kinderen wat zij hebben getekend: "Welke plaatjes had je in je hoofd terwijl je aan het tekenen was? Of waar dacht je allemaal aan?"

Wat wil ik lezen?

Doel: de kinderen leren beoordelen of teksten geschikt zijn voor een specifiek leesdoel.

Strategieën: bewust worden van het leesdoel, oriëntatie op de tekst, verbinden.

Teksten: diverse soorten teksten

Materiaal: allerlei soorten teksten

Vorbereitung

U verzamelt veel verschillende teksten, zoals een verhalend prentenboek, een informatief prentenboek, een boek met rijmpjes en versjes, een kinderkookboek, een reclamefolder van de supermarkt, een brochure van het zwembad, een uitnodiging voor een feestje etc. Het is belangrijk dat er aan de kaft, illustraties, vorm of vormgeving duidelijk te zien is waarover de tekst gaat. Formuleer voor de verschillende teksten een leesdoel.

Bijvoorbeeld:

- Ik wil een boek over dieren bekijken en lezen.
- Ik wil graag koekjes bakken.
- Ik wil iets meer te weten komen over...
- Ik wil een dagje uit.
- Ik wil een spannend verhaal lezen.
- Ik wil weten wanneer het zwembad open is.
- Ik wil een verhaal lezen dat echt gebeurd is.
- Ik wil een verlanglijstje maken voor mijn verjaardag.

Uitvoering

U zit met de kinderen in een (grote of kleine) kring. Er liggen drie teksten voor u, waaronder een koekjesrecept. U vertelt dat u koekjes wilt gaan bakken en daarom een recept voor koekjes wilt lezen. "Welke tekst kan ik gebruiken om koekjes te bakken en hoe zie je dat?"

U doet hardop denkend voor hoe u de drie teksten bekijkt en op welke kenmerken u let. Vervolgens legt u de drie andere teksten neer, waaronder een verhaal over dieren. U zegt: "Stel je voor dat je iets te weten wilt komen over dieren. Welke tekst kan ik daarvoor dan gebruiken en hoe zie je dat?"

U vraagt de kinderen om de teksten te bekijken en hardop te denken of de tekst wel/niet geschikt is.
"Waar kun je dat aan zien?"

Wat is belangrijk?

Doel: de kinderen maken samen een samenvatting van een tekst.

Strategieën: samenvatten

Teksten: fictie en non-fictie

Materiaal: geen

Vorbereiding

U kiest een prentenboek met een duidelijke verhaalstructuur, dat u al eerder heeft voorgelezen.

Uitvoering

U legt uit waarom het handig is dat je een tekst kunt samenvatten. "Als ik iemand anders wil vertellen waar dit boek over gaat, denk ik aan de belangrijke stukjes uit het verhaal." U maakt vervolgens samen met de kinderen een samenvatting van het boek wat u al eerder heeft voorgelezen. Wat zijnde belangrijke stukjes? "Een belangrijk stukje in dit boek vond ik..." Vraag aan de kinderen wat zij belangrijke stukjes in het verhaal vonden. Introduceer de begrippen; begin, midden, eind. "Wat vonden jullie een belangrijk stukje in het begin van het boek? En in het midden? En aan het einde?" Doe nu hardop denkend voor hoe u een korte samenvatting van het boek maakt aan de hand van de belangrijke stukjes uit het begin, midden en eind van het verhaal.

Boekenhoek, boekenrekje en schrijfhoek

In de boekenhoek kunnen kinderen zelfstandig boekjes bekijken of 'voorlezen'. De boekenhoek kunt u gezellig inrichten met kussens, knuffels, posters en een lekkere stoel of bank. Zorg ervoor dat in deze hoek voldoende boeken liggen en leg er regelmatig nieuwe boeken neer, zodat de hoek aantrekkelijk blijft voor kinderen. In de hoek kunt u een en boekenrekje neerzetten waarop enkele (voorgelezen) boeken staan. In de schrijfhoek kunt u allerlei schrijfmateriaal, zoals stiften, potloden, stempel, magneetletters, papier, een krijtbord etc. neerleggen.

Hoeken en materialen labelen

Op stroken papier of kaartjes kunt u de namen van de verschillende hoeken(bijvoorbeeld de boekenhoek) en materialen (bijvoorbeeld bij de thematafel) schrijven. Ook kunt u er pictogrammen bij tekenen.

Thematafel

Tijdens de introductie van een boek kunt u een thematafel inrichten wat aansluit bij het onderwerp van het boek. Wat zet u op de thematafel?

- Het centrale prentenboek
- Allerlei soorten boeken passend bij het thema
- Attributen, verkleedkleden, materialen die in het verhaal voorkomen
- Plaatjes/foto's passend bij het thema
- Tekeningen en werkjes van de kinderen

Het is leuk om de kinderen te betrekken bij het aanvullen van de thematafel. Laat de kinderen spulletjes meenemen van thuis, bespreek deze in de kring en geef ze een plekje op de thematafel.

Thema hoek

Tijdens een bepaald thema kunt u een themahoek maken. Hierin kunnen de kinderen tijdens het spelwerken spelen. Voorbeelden hiervan; logeerhoek, restaurant, supermarkt, postkamer, ziekenhuis.

Kringspelletjes

In de kring heeft u veel mogelijkheden om het begrijpend luisteren te oefenen. Ook een goede manier om een positieve luisterhouding te oefenen is door middel van spel. Hiervoor kunt u spelletjes inzetten waarbij echt gericht geluisterd moet worden door de kinderen.

Voorbeelden van kringspelletjes zijn:

- ✚ Tik, tik wie ben ik?
- ✚ Het dierengeluiden spel; hierbij is er één leerling die zich verstopt in de klas. Een ander kind gaat met de ogen dicht in de kring zitten. Het verstopte kind moet een dierengeluid maken en het kind in de kring moet luisteren waar het geluid vandaan komt.
- ✚ Zigeunermeisje

Educatieve programma's

Educatieve programma's kunt u heel goed gebruiken naast de interactieve voorleeslessen. De pictogrammen gericht op de interactieve voorleesles zijn ook heel geschikt om te gebruiken bij het kijken naar een educatief programma. Het is belangrijk dat u als leerkracht de kinderen ondersteunt bij het kijken naar het programma. Hieronder een paar tips.

Hoe gaat u te werk?

Voor het kijken

- ✚ Bespreken waar u met de kinderen naar gaat kijken. (het onderwerp/thema introduceren)
- ✚ Vragen stellen n.a.v. het onderwerp; gericht op de inhoud en ervaringen van de kinderen. (Wat gaan we zien denken jullie? Of Wie is er ook weleens naar het bos geweest?)

Tijdens het kijken

- ✚ Het programma even stopzetten en vragen stellen over de inhoud van het programma. (Concluderende, samenvattende en voorspellende vragen)

Na het kijken

- ✚ Het programma met de kinderen bespreken.
- ✚ Wat hebben ze gezien?
- ✚ Waar ging het over?

Er bestaan heel veel verschillende educatieve programma's, zowel op tv als op internet. Bronnen die u hiervoor kunt gebruiken zijn:

www.schooltv.nl

www.schooltv.nl/beeldbank/

www.uitzendinggemist.nl

www.youtube.nl

Voorbeelden van programma's voor kleuters zijn:

- ✚ Koekeloere
- ✚ De kamer van Ko
- ✚ Flip de beer
- ✚ Beestenboerderij
- ✚ Rekenen met moffel en pier
- ✚ Taal met moffel en pier
- ✚ Leesdas lettervos boekentas
- ✚ De Schatkast
- ✚ Sinterklaasjournaal
- ✚ Teleblik primair onderwijs

Kringgesprekken

Naast het interactief voorlezen kunt u ook kringgesprekken inzetten om het begrijpend luisteren te stimuleren. Soms kan een verhaal hiervan aanleiding zijn, maar ook bijvoorbeeld een voorwerp, gebeurtenis of een vraag van een kind.

Wat is u rol tijdens het kringgesprek?

- ✚ U luistert goed naar het kind wat vertelt.
- ✚ U stelt maakt gebruik van het geven van feedback. (Vragen om verduidelijking, geven van bevestiging, verbeterd herhalen, uitbreiden van de inhoud, ordenen en samenvatten.)
- ✚ Stimuleren dat de kinderen op elkaar reageren. Voorbeeld: *'Sara, hoe denk jij dat we Jan kunnen helpen?'*

Hulpmiddel

Om ervoor te zorgen dat de kinderen goed naar elkaar luisteren, kunt u gebruik maken van een handig hulpmiddel. Dit kan bijvoorbeeld een bepaald kaartje, een knuffel of een stokje zijn. U kunt heel leuk zelf een speciaal praatvriendje maken. Dit praatvriendje is een gelamineerd plaatje van een dier/poppetje wordt dan vastgehouden door het kind wat aan het vertellen is. Hierbij is het belangrijk dat de anderen kinderen goed luisteren.

Verhalen vertellen

U kunt de kinderen zelf verhalen laten vertellen. Hierdoor krijgen ze de kans ook zelf langer aan het woord te zijn. Daarnaast leren de kinderen zo om naar elkaar te luisteren. U kunt eerst het goede voorbeeld geven door zelf een verhaal te vertellen. Vervolgens laat u een kind iets op 'de vertelstoel' vertellen. De vertelstoel maakt u heel speciaal door deze mooi te versieren.

9. Nationale voorleesdagen

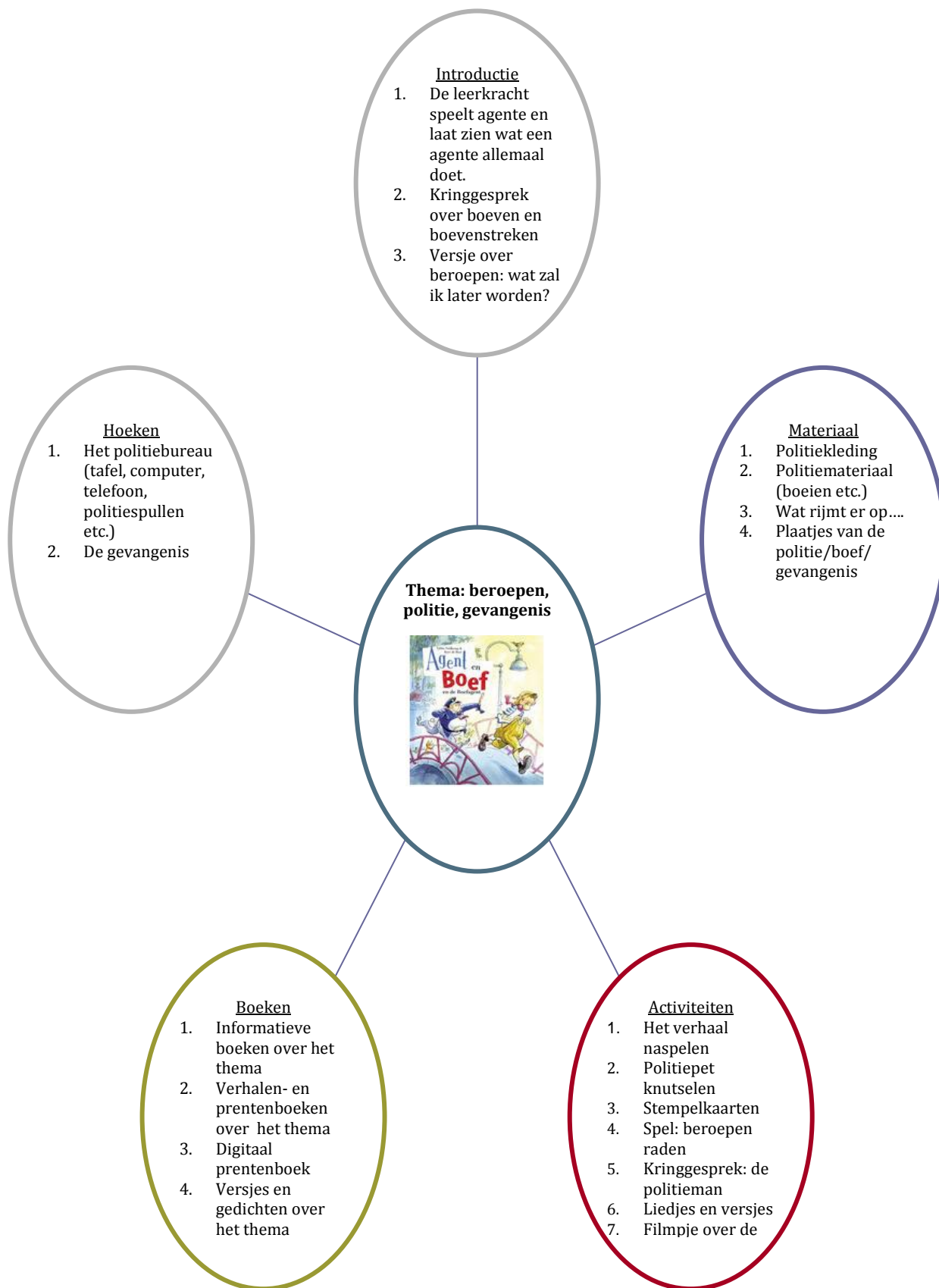
In deze handreiking is wel duidelijk naar voren gekomen dat het (interactief) voorlezen ontzettend belangrijk is. 2013 is het jaar van het voorlezen en ook dit jaar zijn er weer de nationale voorleesdagen van 23 januari tot en met 2 februari. Deze dagen hebben als doel het voorlezen aan kinderen die zelf nog niet kunnen lezen, te bevorderen. Speciaal voor deze dagen is er een top 10 samengesteld van prentenboeken. U kunt deze prentenboeken heel goed gebruiken om interactieve voorleeslessen mee te ontwikkelen. In dit hoofdstuk ziet u voor alle tien de prentenboeken in de vorm van een 'mindmap' wat de mogelijkheden zijn met het boek. Hierin komen de thema's die centraal staan in het boek naar voren en diverse activiteiten die u kunt doen met de kinderen.

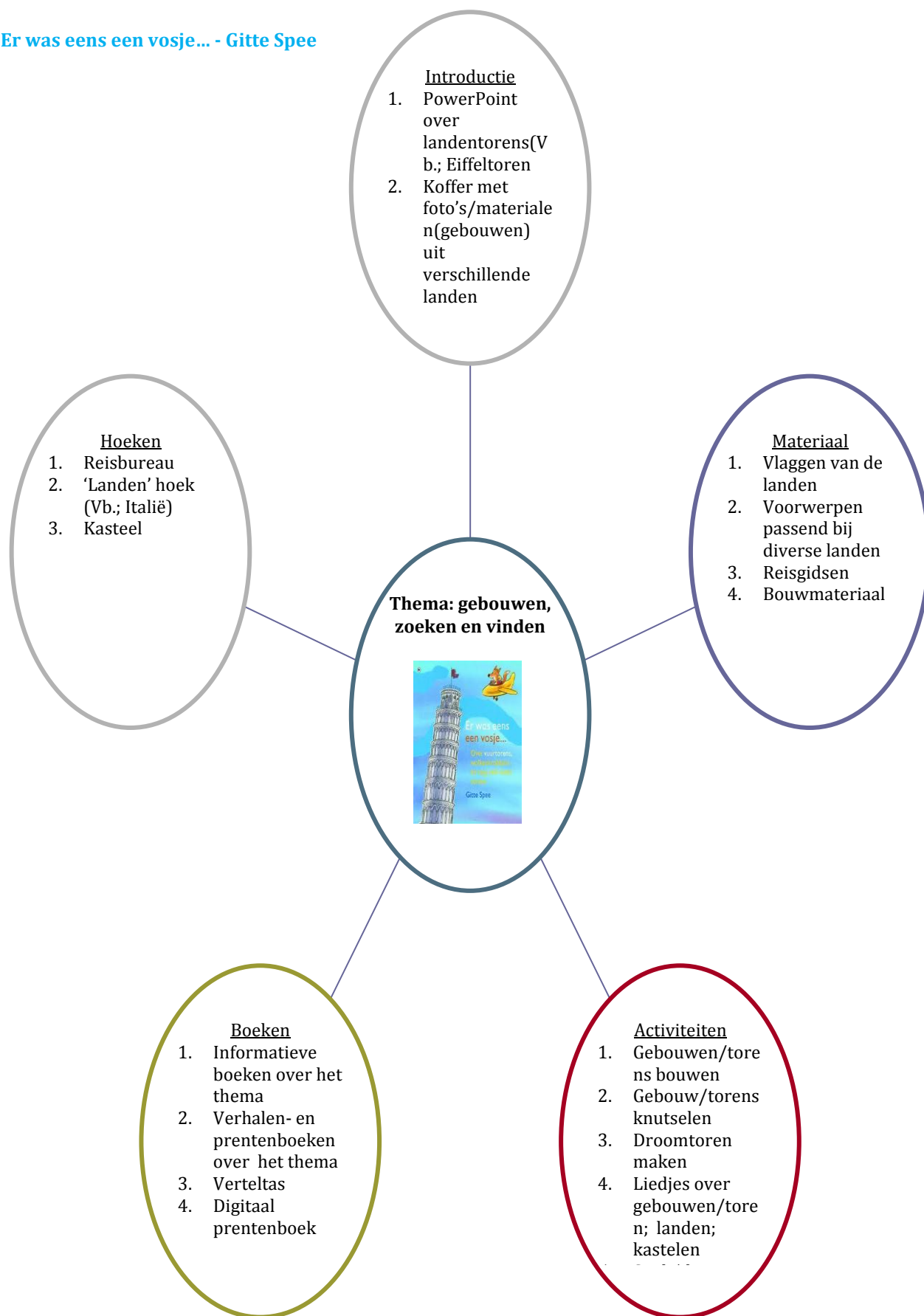
1. Agent en Boef en de Boefagent - Tjibbe Veldkamp & Kees de Boer
2. Er was eens een vosje... - Gitte Spee
3. Gek hondje – Adam Stower
4. Ik wil een knuffel – David Melling
5. Neushoorns eten geen pannenkoeken – Anna Kemp & Sara Ogilvie
6. Nog 100 nachtjes slapen – Milja Praagman
7. Pieter de papegaaiduiker – Petr Horáček
8. Superbeesie is al onderweg - Guido van Genechten
9. Vrolijk - Mies van Hout
10. Waarom lig jij in mijn bedje – Joke van Leeuwen

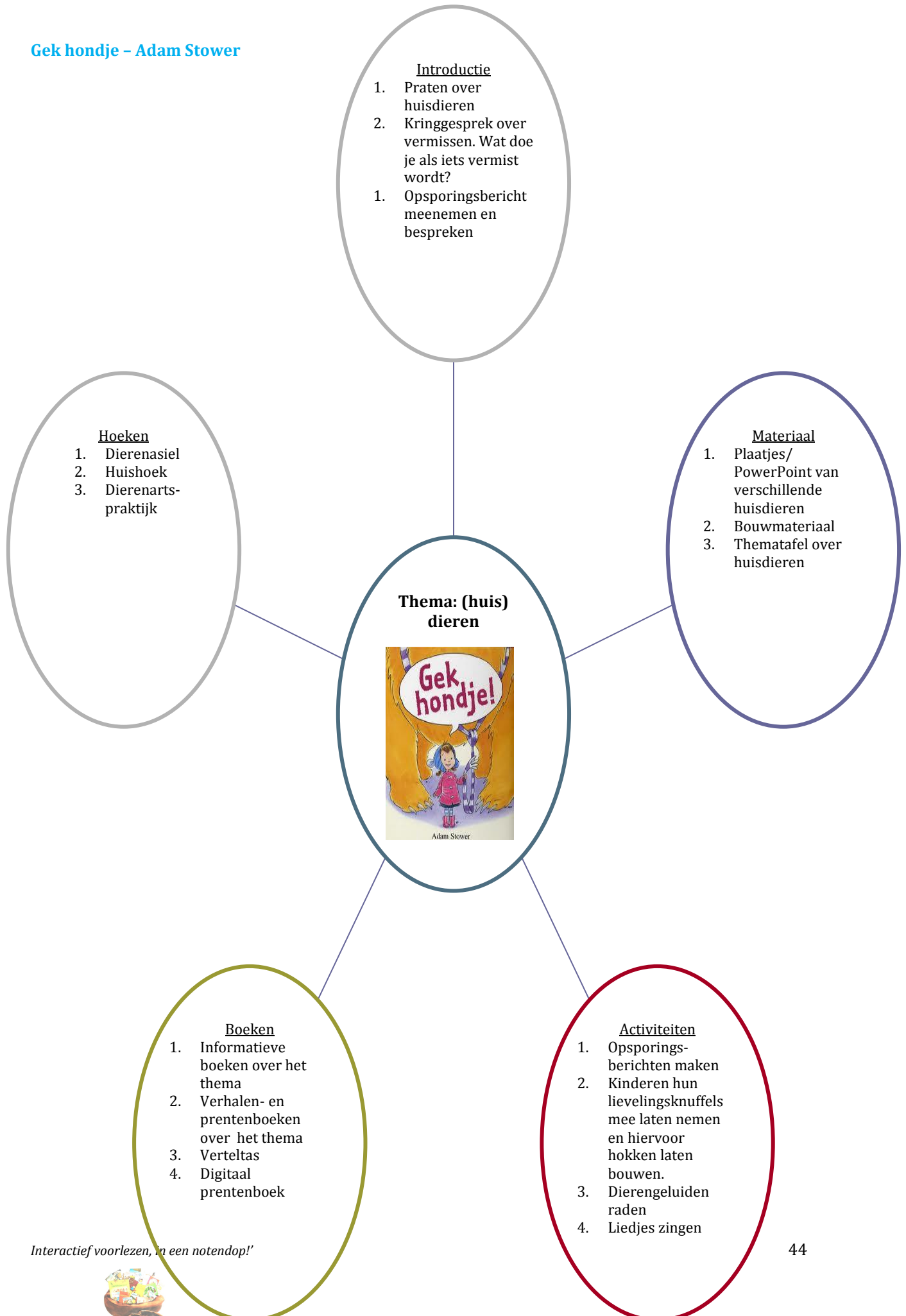
Agent en Boef en de Boefagent - Tjibbe Veldkamp & Kees de Boer

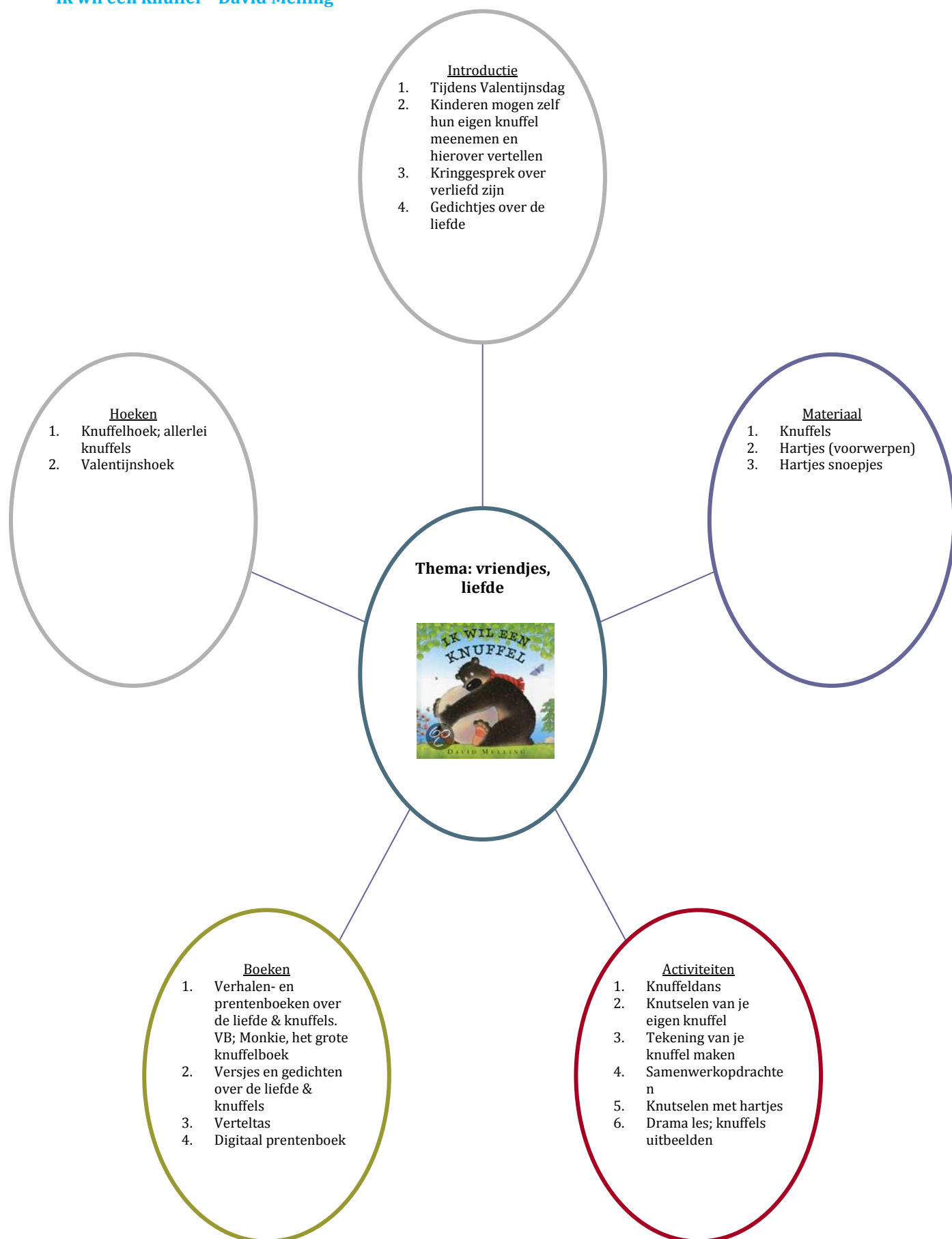
Er was eens een vosje... - Gitte Spee

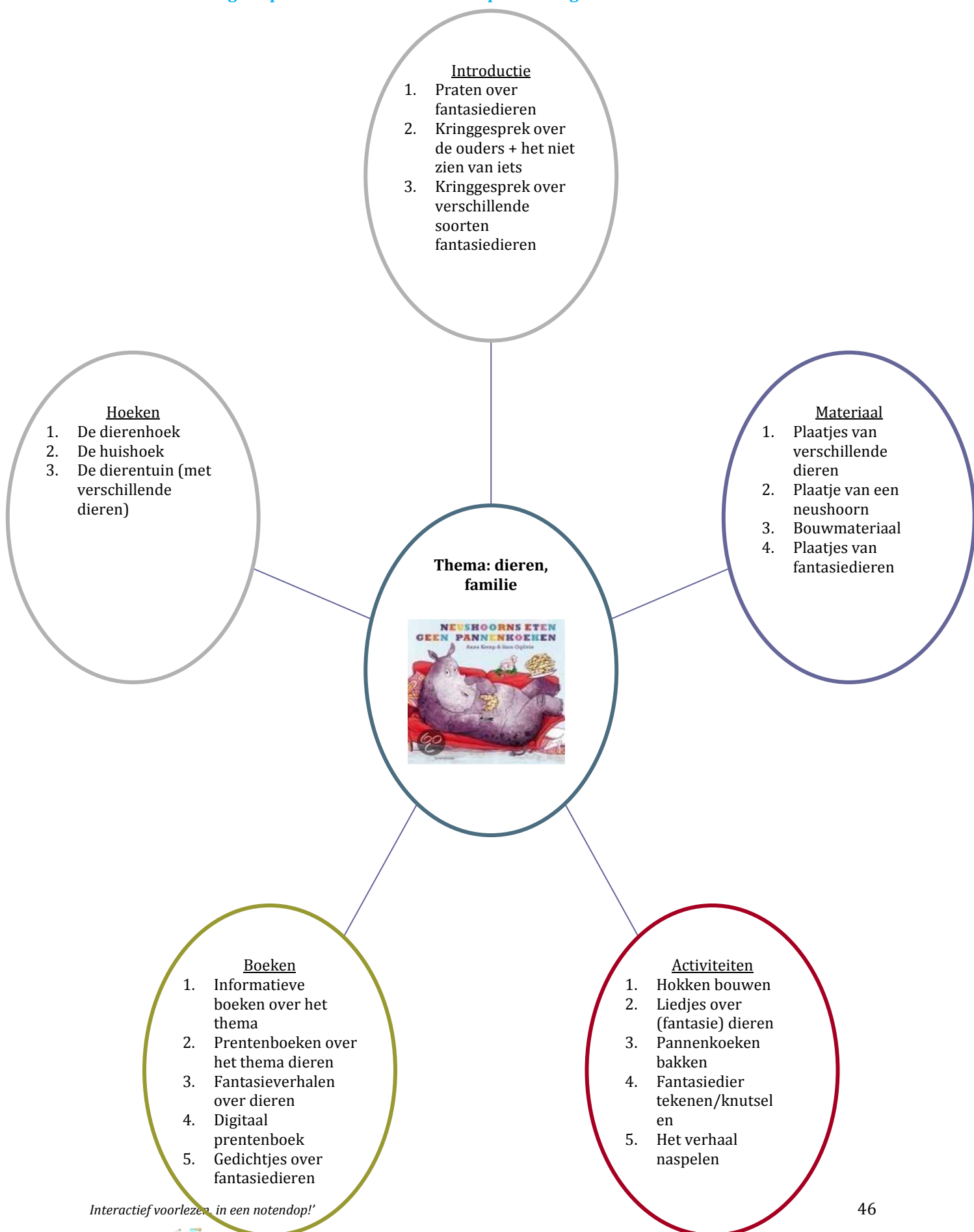
Gek hondje – Adam Stower

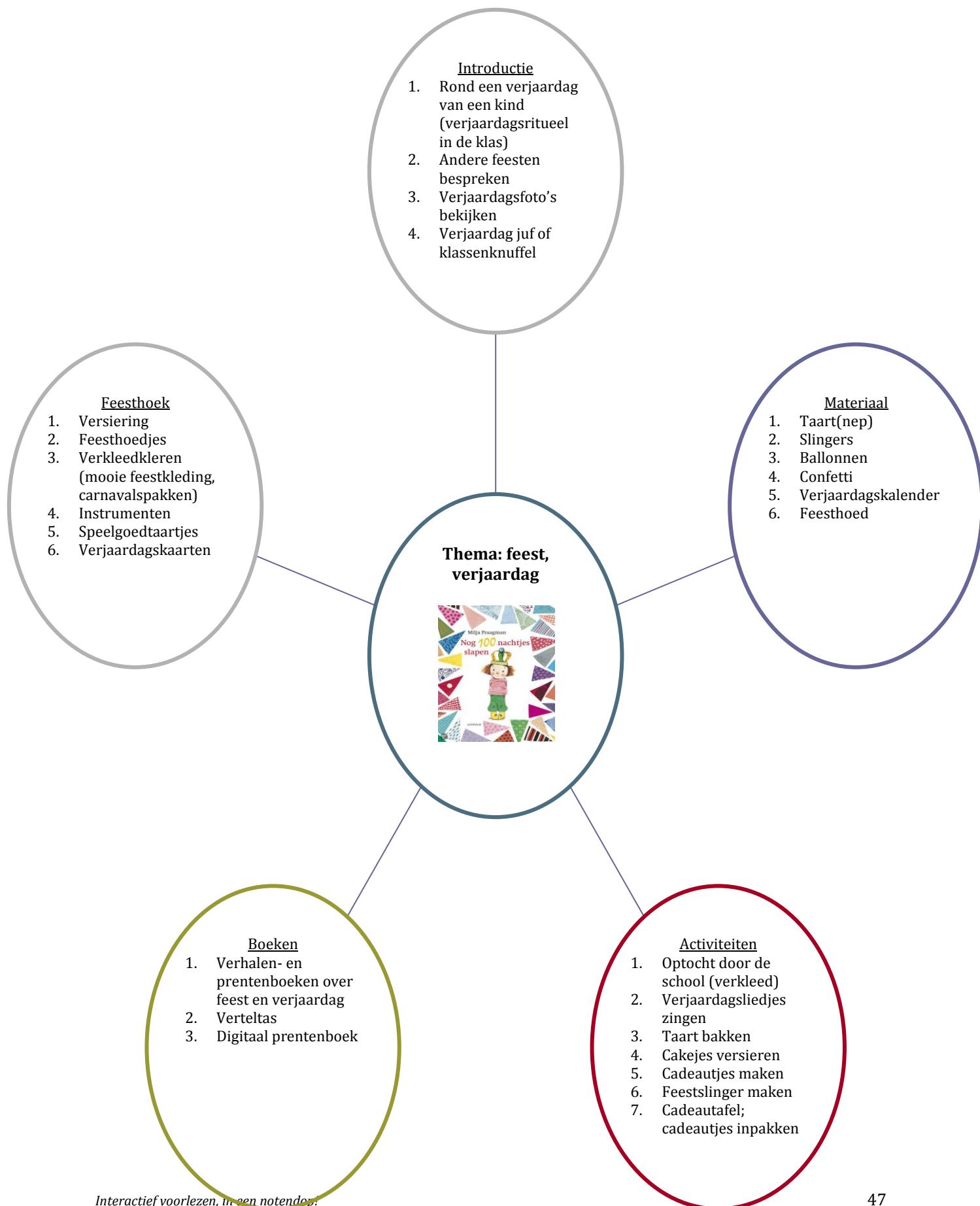
Ik wil een knuffel – David Melling

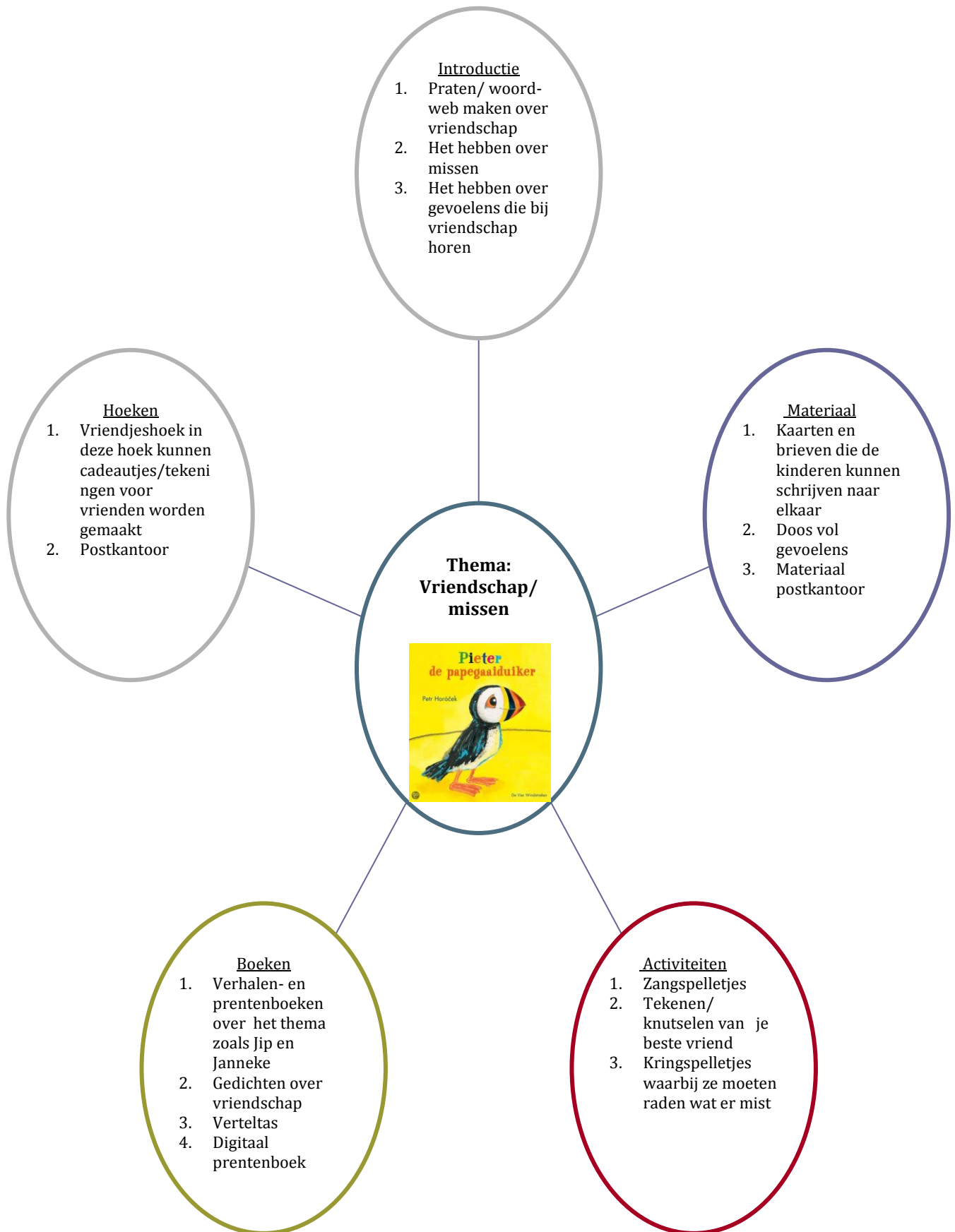
Neushoorns eten geen pannenkoeken – Anna Kemp & Sara Ogilvie

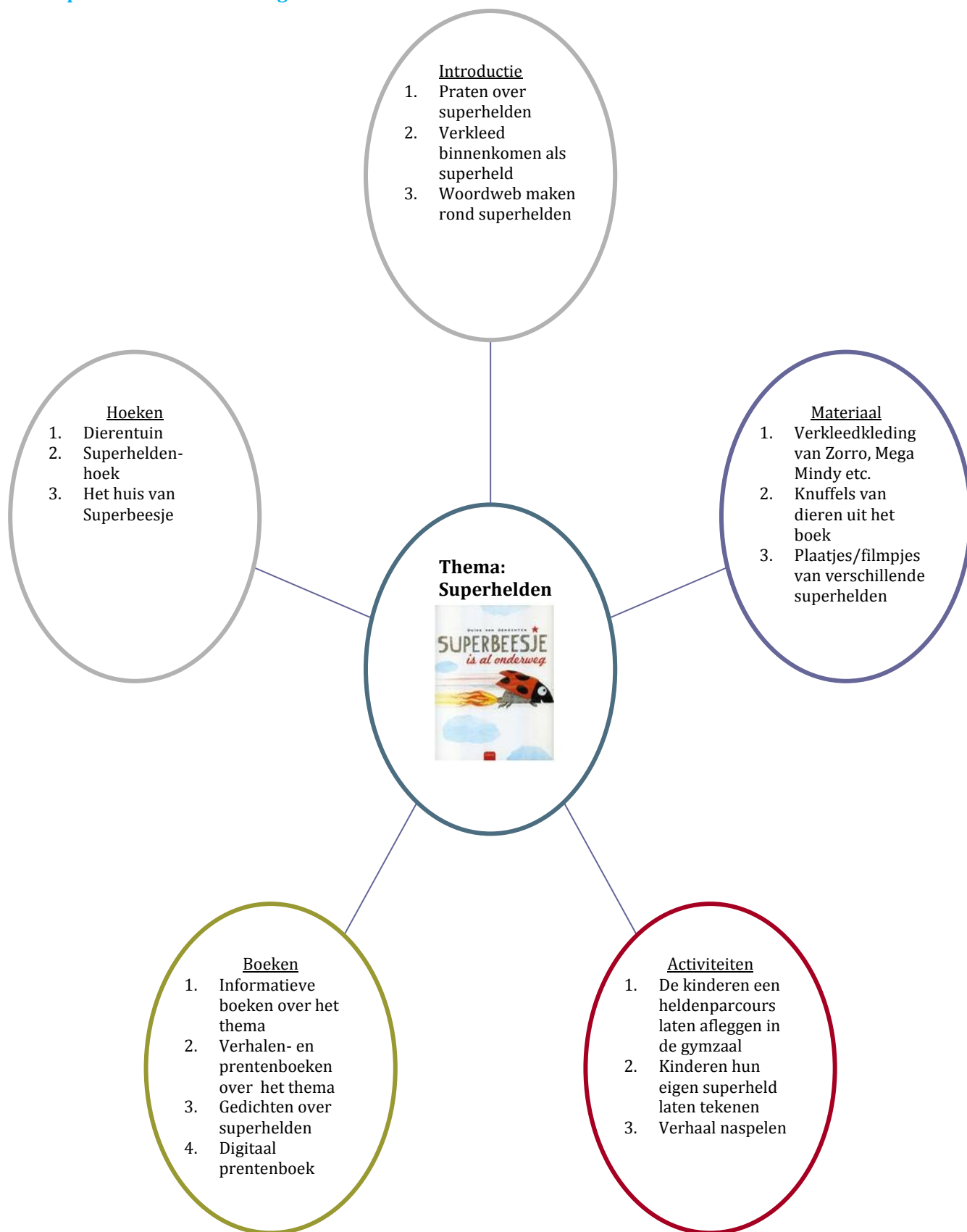
Nog 100 nachtjes slapen – Milja Praagman

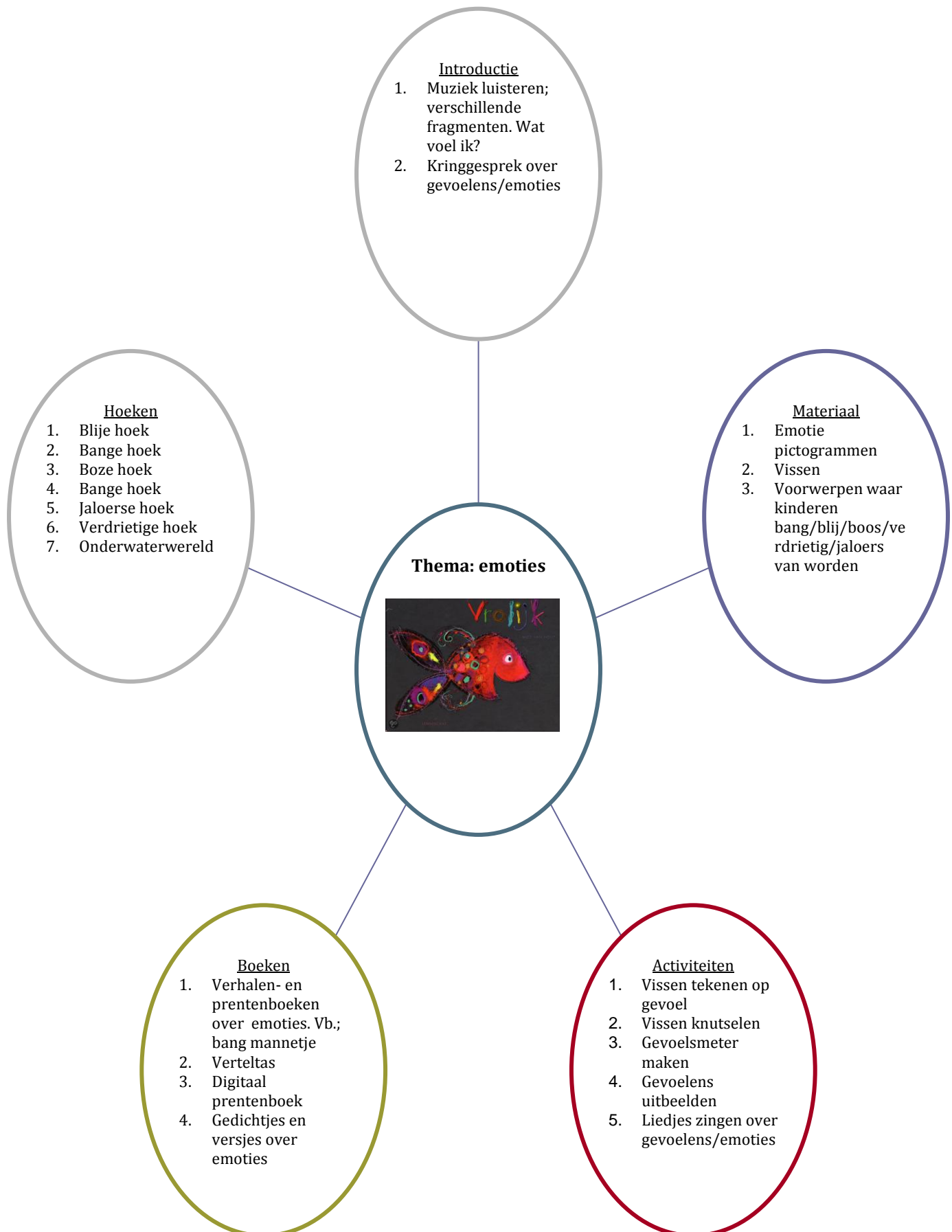
Pieter de papegaaiduiker – Petr Horáček

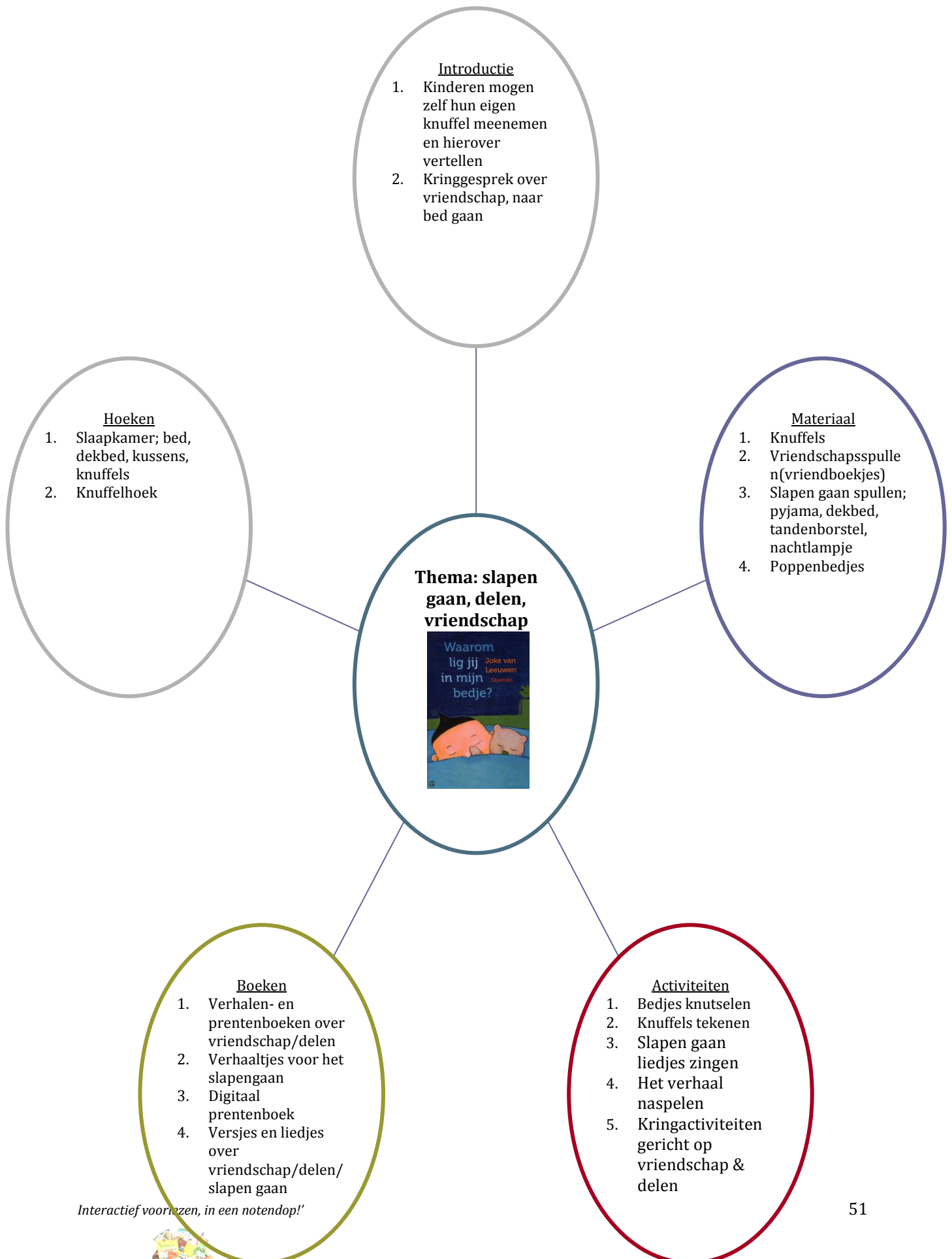
Superbeesie is al onderweg - Guido van Genechten

Vrolijk - Mies van Hout

Waarom lig jij in mijn bedje – Joke van Leeuwen

10. Het dagelijks leven van de kinderen op OBS de Notenkraker

Als leerkracht hoort u elke dag allerlei leuke uitspraken, opmerkingen en anekdotes van kinderen. Zeker kleuters vertellen de mooiste verhalen en bedenken de creatiefste woorden/zinnen. Het is zonde om dit zomaar voorbij te laten gaan, want juist deze dingen maken het onderwijs zo leuk! Door deze leuke uitspraken, opmerkingen en anekdotes van kinderen op te schrijven krijgt u zelf een positief gevoel en kunt u dit ook overbrengen naar de ouders. Daarnaast kunt u de kinderen er ook bij betrekken, door te laten zien en uit te spreken wat u opschrijft over het kind. Dit kan misschien niet altijd, maar wanneer het een opmerking is waardoor het zelfbeeld van het kind een boost kan krijgen, is het natuurlijk wel aan te raden. Om hier echt concreet mee aan de slag te gaan kunt u de bijlages; het dagelijks leven van de kinderen van groep 1 of het dagelijks leven van de kinderen van groep 2 gebruiken. Wanneer u met een bepaald boek of thema aan de slag gaat kunt u de bijlage uitprinten. De periode dat u met het boek/thema bezig bent kunt u voor u zelf het papier invullen in de vorm van een woordweb. U kunt het formulier gebruiken voor diverse doeleinden:

- Ouders; het is leuk om dit formulier mee te geven aan de ouders. Zo krijgen de ouders ook een beeld van wat de kinderen doen en zeggen in de klas.
- Kinderen; u kunt informatie van het formulier noteren in de rapporten, maar u kunt het formulier ook toevoegen bij het rapport/portfolio van de leerling.
- Schoolkrant; u kunt het in de schoolkrant laten plaatsen.
- In de klas; u kunt het formulier in het groot namaken op een A3 vel en centraal in de klas hangen. Door het formulier samen met de kinderen in te vullen wordt het echt iets gezamenlijks van de klas!

Het gebruik zal zowel voor u als voor de kinderen een positieve stimulans zijn om naar school te komen!

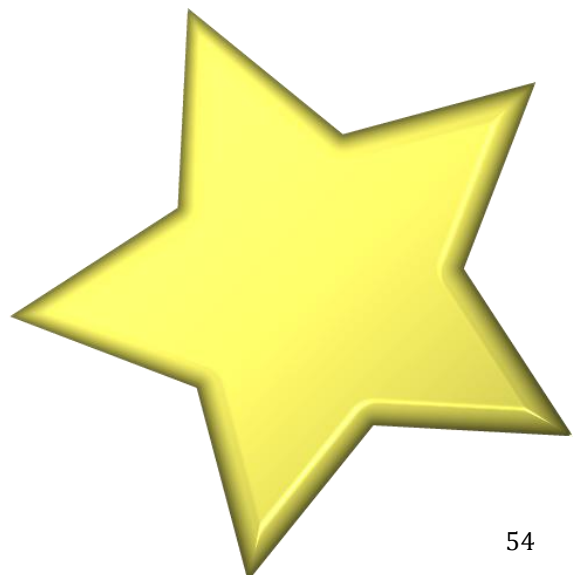
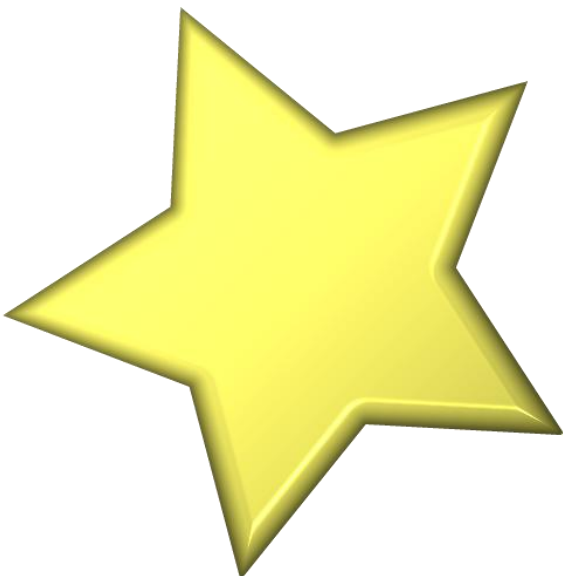
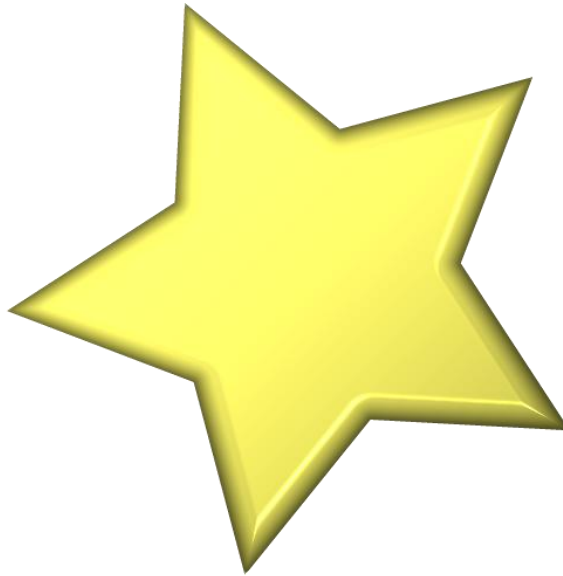
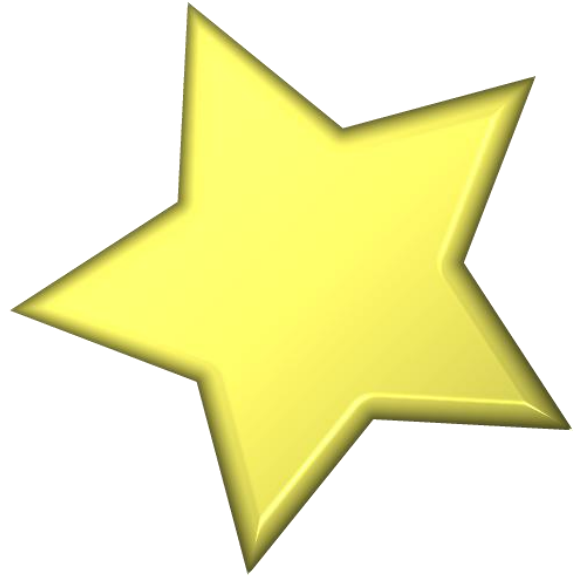
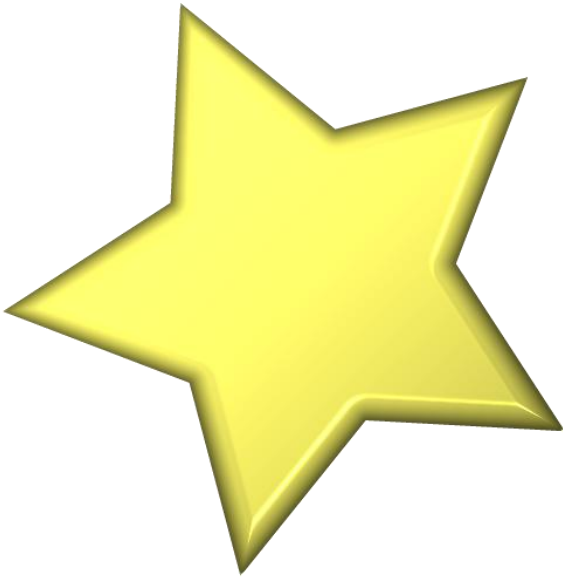
Bijlage

Verhaalschema voor pictogrammen

Wie?		
Wat?		
Waar?		
Begin?		
Afloop?		

Sterren

Boekenlijst thema 'Sinterklaas'

Boek	Auteur
Sinterklaas	Charlotte Dematons
Het heerlijkste Sinterklaas voorleesboek	Annie M.G. Schmidt , Edward van de Vendel & Imme Dros
Het grote voorleesboek van Sinterklaas	Selma Noort
Alles wat je wilt weten voer Sinterklaas	Natalie Van Der Horst , Gaby Kuijpers & Ellen De Roos
Jip en Janneke/ Sinterklaas komt	Annie M. G. Schmidt
Hoe komt het dat Sinterklaas nooit koude voeten heeft?	Annemieke Pecht
Zie de maan schijnt door de bomen	Mies van Hout
Elmo en het geheim van Sinterklaas	R. de Haas
Sinterklaas ahoi!	Ted van Lieshout
De mantel van Sinterklaas	K. Somers
Thuis bij Sinterklaas	Diversen
Schoenen voor Sinterklaas	Pauline Michgelsen & Barbara de Wolf
De val voor Sinterklaas	Paul van Loon , Alex de Wolf & Alex de Wolf
Lust Sinterklaas speculaas?	Guy Daniëls & Ina Halleman
De dag dat ik Sinterklaas een cadeautje gaf	Tamara bos en Alex Wolf
Sinterklaas en het kleine hoogtevreespietje	Youp van 't Hek
Nog 13 nachties wakker liggen dan is het Sinterklaas	Erik van Os en Elle van Lieshout
Zwarte piet wordt kierewiet	An Candaale & C. Fredriks
Het vergeten pietje	Ingrid en Dieter Schubert
Felix en de verdwenen pakjes	Susan Smit en Mies van Hout
Sint en de cadeautjesdief	Martine Bijl en Loes Riphagen
De groeten van de goede sint	Imme dros en Harrie Geelen
De stem van Sint ter Klaas	Herman van Veen
Voor jullie tien anderen	Paul de Leeuw en The Tjong-Khing
Het Sinterklaas boek	Jaap ter Haar

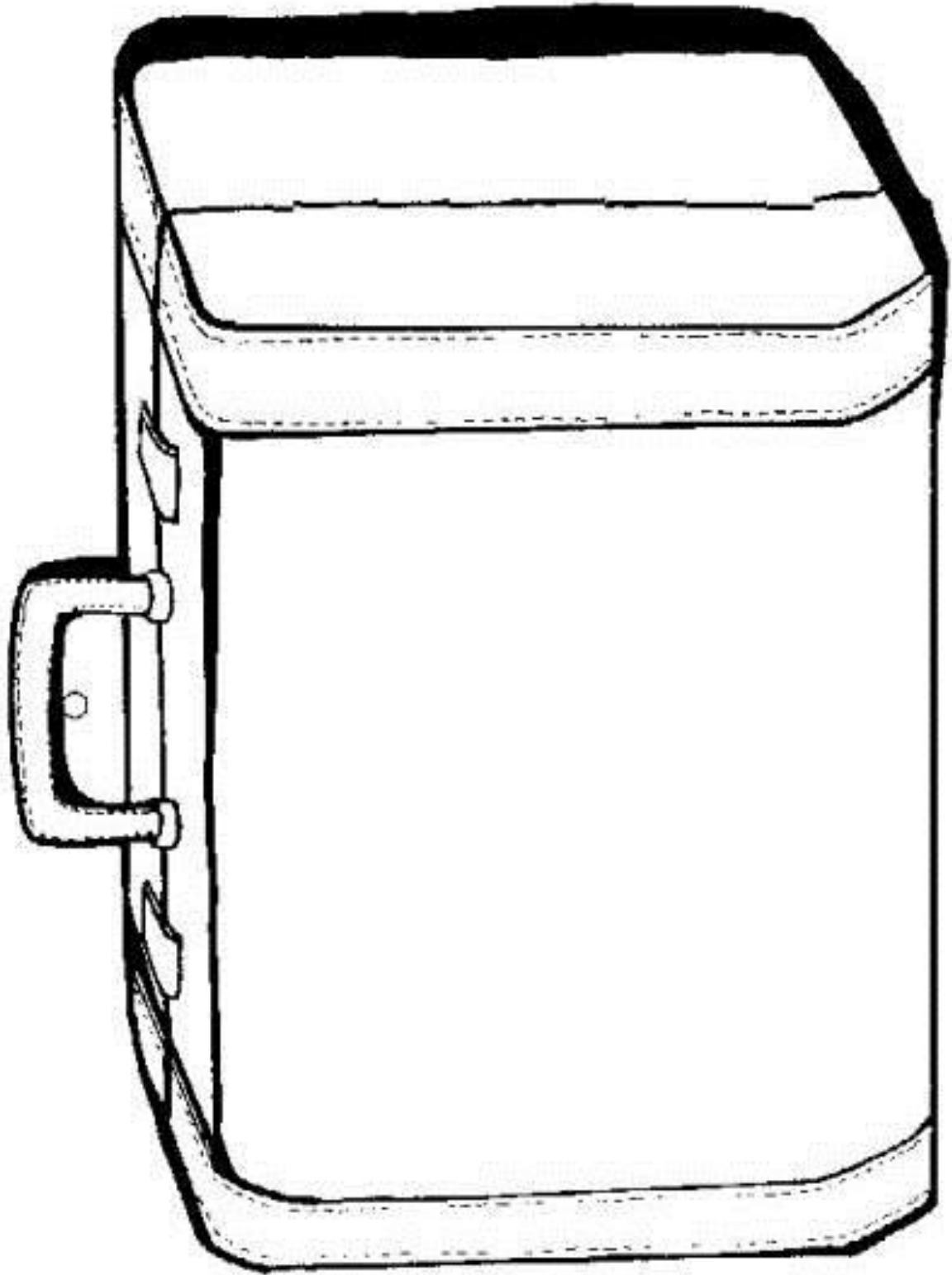
Digitale prentenboeken van Sinterklaas

http://digischool.kennisnet.nl/community_po12/abcvandesite/sinterklaas/prentenboeken

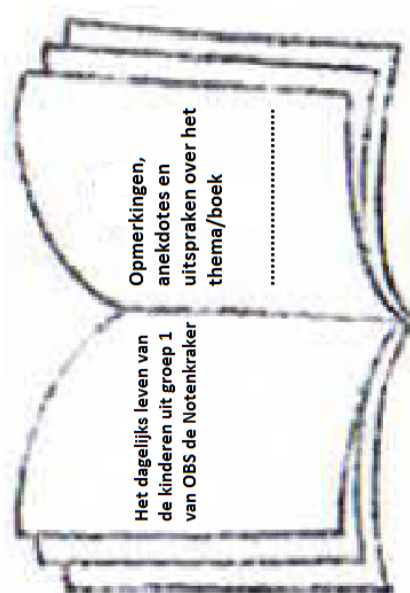
Dank u Sinterklaasje
 Rikki helpt Sinterklaas
 Het vergeten pietje
 Sinterklaas heeft luizen
 Sinterklaas ahoi!
 Witte pietje
 De kleren van Sinterklaas
 Elmo en het geheim van Sinterklaas
 Zwarte piet wordt kierewiet
 Schoenen voor Sinterklaas

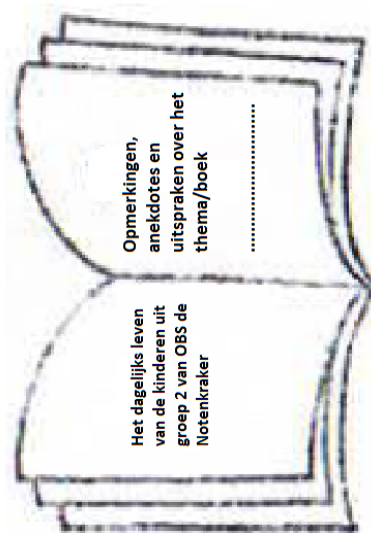
Koffer sjabloon

Formulier het dagelijks leven van de kinderen op OBS de Notenkraker

Formulier het dagelijks leven van de kinderen van groep 2

Bronnen

- Ahlers, L, Mortel, K. van den (2009) *Begrijpend lezen, een doorgaande lijn van groep 1 tot en met 8*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.
Expertisecentrum Nederlands. van www.leerlijntaal.nl
Förrer, M. en Mortel, K. (2010) *Lezen, denken, begrijpen! Handboek begrijpend lezen in het basisonderwijs*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies. P. 38,39,39,50,51.
Förrer, M. en Mortel, K. (2010) *Lezen, denken, begrijpen! Handboek begrijpend lezen in het basisonderwijs. Map* Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.
Interactief taalonderwijs in groep 1 en 2. *De Taallijn. Sinterklaas komt logeren!*
www.expertisecentrumnederlands.nl
Nationale voorleesdagen. <http://www.nationalevoorleesdagen.nl/index.html/>
<http://www.jaarvanhetvoorlezen.nl/>
Mark, I. (2009) *Onderwijs maak je samen*
Paul Biegel en Sanne te Loo. (2008) *De kleren van Sinterklaas*. Rotterdam: Lemniscaat.
Ster. <http://www.jeugdbaseballclinics.nl/joomla/joomla25/index.php/coaching-overview/sterrensysteem>
Tips voor het gebruik in de klas: Er was eens een vosje... www.thehouseofbooks.com

Bronnen van de pictogrammen:

- Handleiding methode 'Kleuterplein'
Tessa van Tuijl, 2012
Boeken mooiste vis van de zee. www.bol.com
Regenbui. www.schoolplaten.com
Paraplu. <http://lapagedagnes.wordpress.com/2012/08/04/taal-gespinsel-crisis/paraplu-2-3/>
Appel met boeken. <http://nl.dreamstime.com/royalty-vrije-stock-foto's-slimme-appel-image20501738>
Meisje op stoel. <http://whitney-s-onderwijslinks.jouwpagina.nl/>

